

meliorans in tertio indignum, non autem in quinto; quia tertium necessarium est inter filios distribuendum, non autem quintum, sed potest dari extraneo, ad idem videtur accedere quod docent Alonius 2. p. 9. 1. 3. memb. 2. in principio. Angel. verbo *acceptio personarum*, num. 4. Gabr. 4. dist. 1. §. 9. 7. art. 3. dub. 1. sub finem, ubi dicunt posse Episcopum præferre in bonis consanguineum suum, modò sit bonus, ubi apertè videntur dicere malum, & indignum non posse præferri.

Ceterum dicendum est nullam esse acceptio-nem personarum, nec culpam, si pater in successione hereditatis filium minus dignum, vel indignum cæteris præferat. Ratio, quia hic non peccat contra iustitiam commutativam, ut patet, quia nulla est ratio debiti; lex enim 18. Tauri permittit quemcumque filium meliorare: non contra distributivam, quia hic non distribuuntur bona communia, horum enim pater est verus, & certus dominus, licet habeat necessarios hæredes. Item quia in collatione gratuita, qualis est hæc, non potest habere locum acceptio personarum. Sic tenent Cordub. *summa quest. 125. versic. lo tertio*. Couarr. *regula peccatum 2. part. §. 7. num. 7. Nauarrus cap. 28. addit. ad num. 36. c. 16. Latina c. 26. num. 57. Perez lib. 5. ordinam. tit. 2. l. 1. fol. 78. Segura l. venen. ex familiaribus §. sed si fundum, num. 7. ff. de leg. 2. Cifuentes l. 18. Tauri, num. 6. Petalca l. cum quidam, ff. de leg. 2. num. 18. Ad idem accedit Abulenf. cap. 12. *Matth. quest. 115*. ubi ait posse Episcopum in successione bonorum patrimonialium præferre consanguineum, licet malus sit. Hanc etiam sententiam tenet Spino, reprobandus Molinam *speculo testamentorum, gloss. 18. a num. 8. usque ad 14. Sarmient. 8. select. super lege, cum quidam, num. 6. ff. de legat. 2.**

Nota quòd si eligatur filius dignus à parente, vel alio domino bonorū ad maioratum per ipsum institutum, cui iurisdictioni, seu administratio annexa est, ut si fiat maioratus de Ducatu, seu Comitatu, nulla est culpa, cum inde nullus lædatur. Sic Molina eo cap. 5. n. 68. si verò eligatur indignus, est peccatum mortale, quia valde læditur respublica: immo notat Molina num. 72. teneri damna respublicæ subsequuta restituere.

At maius dubium est, quando non ipse dominus bonorum minus dignum præfert, sed alius, cui electio per testatorem commissa est.

Dico primò, talis ex commissione, quantumvis amplissima, non potest, iuxta Molinam d. cap. 5. n. 71. meliorare indignum in dignitate facti; nec in tertio, nec in quinto. Colligitur tamen clarè ex ipso, quòd si melioret, non tenetur restituere, quia dicit num. 75. non peccare, nec teneri restituere indignum talem acceptantem meliorationem, vel primogenium, quia capax est, & num. 72. tantum obligat restituere, quando maioratum iurisdictioni, seu administratio adiuncta fuerit. At verius credo posse in foro conscientie eligere indignum, quando libera facultas commissa est, & non habet maioratus annexam administrationem: licet de ipso domino, seu institutore diximus. Ratio, quia per talem liberam facultatem videtur transferre in electorem ius, & potestatem, quam ipse habebat: sed ipse poterat eligere indignum, ergo.

Secundò dico, quòd si libera facultas commissa est, potest dignum, prætermisso digniori, eligere tam ad bona patrimonialia, cui administratio ad-

iuncta non est, quam ad ea, cui administratio adiuncta est. In prima parte concordat nobilissimum Molina eo c. 5. n. 69. quia inde ne respublica, nec alius quispiam lædi potest, & libera facultas, non autem ratio, nec arbitrio restricta, eligendi concessa est. Quoad secundam verò partem tenet contrarium ibi Molina, dicens, quòd si iurisdictioni, vel administratio adiuncta est, vel sit maioratus, cui patronatus ad præsentandum ad beneficia, seu officia secularia iurisdictionem habentia, seu collegarum, vel Magistrorum electio, vel aliquid simile competit, tenetur digniorem eligere; quia (inquit) quamvis institutori, qui verus est dominus, permittatur dignum eligere: id tamen electori, qui verum, ad quarum successione electio faciendae est, dominum non habet, non permittitur. Sed probatur nostra sententia, quia per talem liberam facultatem transfert institutor omnem suam facultatem in talem electorem, sed ipse poterat eligere dignum, ergo.

Tertio dico, quòd si electori non libera facultas, sed in eius arbitrium est relicta, tunc ad bona, quibus administratio respublica coniuncta est, tenetur digniorem eligere; quia multum interest respublicæ. Nec fundator omnem suam potestatem in illum transulit, sed voluit, ut conformiter rationi eligeret, ac valde rationi consentaneum est, ut ad rem tanti momenti eligatur dignior. Sic Molina num. 79. vbi idem dicit de electione ad reliqua bona patrimonialia. Sed de hoc late, cum de testamentis agamus.

An verò iustus à testatore distribuere aliqua bona inter consanguineos, vel inter pauperes, tenetur magis vinculo consanguinitatis cum testatore coniunctos, & magis pauperes præferre, vel satisfaciatur distribuendo inter verè consanguineos, verèque pauperes, dicemus infra, ubi de legatis.

De restitutione violentiam iustitiam distributivam eligendo indignos, vel minus dignos.

SUMMARY.

45. An violans iustitiam distributivam conferendo officia, vel beneficia indignis ministris, omittis dignis, vel minus dignis, omittis dignioribus, tenetur restituere.
46. An quando beneficia, vel officia publica instituta primario in bonum Ecclesie, vel communitatis, et etiam cathedrae conferantur per oppositionem, propositio electio, ut solet proponi, eligens indignum tenetur restituere digno, & eligens minus dignum, tenetur digniori restituere.
47. An quoties indignus eligatur ad officium, vel beneficium, & iam ipsi collatum est, casu quo collatio renuit, tenetur superior talem collationem irritare.
48. An peccet, & tenetur restituere, quando plures se opponunt cathedra, vel beneficio, is, qui novit se minus dignum esse, ac procurat, ut sibi detur beneficium, vel cathedra.
49. An impediens alium a beneficio, vel officio, vel cuiusvis doni consecratione, ut legatis, &c. tenetur restituere.
50. An casu, quo impediens tenetur restituere, tenetur restituere in solidum.

51. An casu, quo non tenetur qui integre restitueret, sed partem, quia scilicet res non erat debita, at intercessit vis, vel dolus in impediendo, unde quantitas illius restitutionis fit a viro prudenti attendenda ad hoc, ut sit maior, vel minor.
52. An scholasticus, qui caret aliquo requisito secundum statuta ad suffragandum, & nihilominus præsumit suffragium, & si quis est causa, quod aliquis amittat cathedram, tenetur ei restituere tanquam iniustus, & non verus elector.
53. An scholasticus, qui patitur defectum aliquem ad suffragandum secundum statuta universitatis, peccet mortaliter suffragium præstando.
54. Circa intelligendam capituli 6. Concilii Trid. sess. 25. de regularibus, de electione superiorum regularium.
55. An regulares sacris non iniunctis prohibeantur habere vocem in Capitulo per caput 4. Concilii Trid. de reformat. sess. 72.
56. An is, cui committitur facultas unum de pluribus eligendi ad rem aliquam pretio estimabilem, possit pro alicuius ex illis electione pretium aliquod recipere.
57. An qui recipit gradum aliquem baccalaureatus, licentiat, vel Doctoratus, cum sit minus sufficiens, peccet mortaliter.

DUBIUM XLV.

An violans iustitiam distributivam conferendo officia, vel beneficia indignis ministris, omittis dignis, vel minus dignis, omittis dignioribus, tenetur restituere.

Hic non est sermo, quando hæc dantur per concursum, seu oppositionem, nam de hoc dubio sequenti erit sermo; sed quando sine oppositione dantur.

Opportet supponere ex dictis supra dub. 2. fundamento 1. & 2. quòd bona communia, que in republica distribuuntur, sunt in duplici differentia: quædam instituta sunt principaliter, & immediate in bonum, & utilitatem particularem ipsorum civium, ut si in hoc oppido esset pecunia in arario publico singulis annis distribuenda civibus secundum eorum indigentiam, & dignitatem: quædam verò sunt principaliter, & immediate instituta per ministros, & bono communi: ut beneficia ecclesiastica in Ecclesia, & officia publica in republica seculari primario, & principaliter instituta sunt in utilitatem Ecclesie, & respublicæ, ut stipendia habeat, quibus idoneos ministros comparat, licet secundario, & minus principaliter, ut premia illorum, qui benemeriti sunt, ut ibi probavi, & ut ibi intuli, distribuens bona communia huiussecundi generis, tenetur ex iustitia commutativa eligere ministros dignos, & idoneos, faciendò scilicet, æqualitatem inter stipendium, quod confert Ecclesia, vel respublica, & ministerium, quem ei præficiat, at ex iustitia distributiva tenetur attendere merita eorum, inter quos sit electio, ut scilicet inter eos digniorem eligat.

Hæc in re aliqua sunt ferè certa. Primò ferè certum est, quòd violans iustitiam distributivam in bonis communibus primi generis, quæ scilicet instituta sunt propter bonum, & utilitatem particulatè principaliter, tenetur restituere digno, vel digniori prætermisso. Ratio, quia distributor talis

tenetur ex officio, & per consequens ex iustitia commutativa fideliter ea bona in utilitatem civium distribuere, & unicuique secundum sua merita. Ergo si in hoc deficit, tenetur illis læsis restituere. Hoc est contra quemdam Geraldum Oldonnum citatum ab Adriano dicentem, nunquam violationem iustitiæ distributivæ inducere obligationem restituendi. At oppositum est tenendum, ut dixi. Et dicit esse certum Aragon 2. 2. q. 62. art. 2. circa solutionem D. Thom. ad 4. fol. 201. pag. 1. & tenetur etiam Doctores secundæ sententiæ mox proponendæ: nempe Nauarr. in omnibus summis cap. 17. num. 72. Couarr. regula peccatum 2. p. 8. m. 6. Soto lib. 4. de inst. quest. 6. art. 1. ad vltimum, & art. 3. ad 6. Ledem. 2. 4. quest. 18. art. 2. dub. 9. fol. 253. pagina 1. & docti recentiores.

Secundò est certum, quòd eligens indignum ad officia publica, vel beneficia principaliter instituta in fauorem Ecclesie, vel respublicæ, tenetur omnia damna illata Ecclesie, vel respublicæ, seu eius membris restituere, quæ scilicet ex mala administratione sequuntur, v. g. qui eligit eum, qui non habet requisita, sine quibus officium, vel beneficium administrari nequit convenienter, tenetur damna resarcire, quæ sequuntur ex mala administratione, v. g. (inquit Rebuff. praxi beneficiarum, cap. pena contra collatores indignis, num. 8. & 9.) si quis elegisset indignum, vel ipsi contulisset beneficium, ob quod Ecclesia succubuit in lite, & alias non succubisset, aut aliud detrimentum passa est, alias illud non passura, tenetur talis elector, vel collator resarcire Ecclesiam damnorum illud. Sic tenent omnes Doctores citandi. Et patet ex dictis, quia est causa illorum damnorum per iniustitiam: immo peccat contra iustitiam commutativam in ordine ad Ecclesiam, vel respublicam, ut probavi supra dub. 2. Insuper hic eligens indignum tenetur stipendium Ecclesie restituere, nempe providendo suis stipendiis de altero ministro digno: ut optime Ledem. citatus, & Nauarr. lib. 2. de restit. cap. 2. num. 132. 133. Aragon 2. 2. quest. 62. art. 2. circa solutionem ad 4. fol. 201. 203. intimo ipse electus indignus acceptans beneficium, tenetur damna, & stipendium restituere, nempe fructus beneficii. De damnis patet, quia est causa illorum acceptando minus ad quod omnino ineptus est, ut si Aduocatus ignorans patrocinaretur, tenetur damna clientulo sequuta resarcire. De stipendio patet, quia nec præstant opus, ob quod stipendium datur, nec facere illud possunt, cum careant requisitis ad illius operis executionem. Sic Aragon, & Nauarra ibi.

Nota, quòd etiam patronus præsentans indignum, & Episcopus confirmans tenetur ad dictam restitutionem, quia sunt causa eiusdem damni. Sic Mercado lib. 6. de contract. cap. 17. ubi etiam bene addit resignantem in fauorem indigni teneri restituere; & expressè colligitur ex Soto 3. de inst. quest. 6. art. 2. sub finem, versic. Alterum dubium, & ex Nauarr. miscellaneo 43. ubi dicit, quòd verè est causa iniustæ collationis, & ex Salon 2. 2. quest. 63. art. 2. controuers. 3. fol. 1017. ubi dicit, quòd peccat contra iustitiam commutativam, quia eo ipso, quòd est beneficiarius, tenebatur consulere Ecclesiam.

Maius autem dubium est, an electio indigni ad beneficium sit ipso iure nulla. Nauarr. d. cap. 2. num. 154. fol. 99. dicit esse nullam in vtroque foro, & sic

& sic talem indignum, cui collatum est beneficium, teneri resignare; quia neque etiam Papa est dominus beneficiorum, sed dispensator, at collatio facta indigno, non est dispensatio, sed dissipatio.

7 Alj verò dicunt nec esse nullam, nec annullandam, nisi talis indignus irregularis sit, sic gloss. cap. 7. *gr. au. de prebendis. vers. suspendatur.*

8 Alj verò dicunt non esse nullam, quia nullo textu id probatur, sed esse per superiorem annullandam; sic enim colligitur ex cap. nonnulli, de electio, non resid. & expresse habetur in Trid. sess. 7. c. 3. de reform. Sic docent Aragon 2. 2. *quæst. 63. art. 2. fol. 109. pag. 2.* Butrio cap. *gr. au. de prebendis. num. 24.*

At dicendum est, quod aut sunt indigni ea dignitate, quæ reddat collationem beneficij ipso iure nullam, vt si sunt excommunicati, suspensi, irregulares, carent astate, aut scientia requisita, vt collatio sit valida, & tunc collatio est nulla, aut non est talis indignitas, at est magna indignitas, & tunc collatio est validata debet remoueri per superiorem, vt bene Butrio, & Aragon citati. Sic Patro. eo cap. *gr. au. num. 11.* vnde bene dicit Nauarr. cap. 2. 5. in summa Latina num. 133. non debere absolui, qui non est idoneus ad beneficium, quod obtinet, si non apponit curam, vt fiat idoneus. Ecce quomodo non ponit collationem esse nullam, sed annullandam, ni fiat idoneus; & de hoc latius infra dub. 46.

90 Tercio est ferè certum, quod eligens ad beneficia, & officia publica dignum, omisso digniori, nihil respiciat, vel Ecclesiam teneri restituere, quia cum inter ministrum dignum, & stipendium, ac officium, ad quod eligitur, sit æqualitas, non peccat contra iustitiam commutatiuam, nec aliqua resurta inæqualitas, quæ per restitutionem sit reparanda. Quod si dicas, iste ex officio tenebatur eligere digniorem, etiam in ordine ad bonum commune: sed officium obligat ex iustitia commutatiua; ergo non eligens digniorem, violat commutatiuam, & sic tenetur communitati restituere. Respondetur negando propriè peccare contra officium, quia propriè ex officio tantum obligatur prouidere bono publico, præficiendo ei ministros dignos, sed tantum peccat contra fidelitatem officij. Hoc dixi esse ferè certum, & non dixi esse certum, quia Salon 2. 2. *quæst. 63. art. 4. controuers. 3. fol. 115.* dicit etiam teneri Ecclesiam restituere conferentem beneficia minus digno. Sed noltum dictum esse certum asserunt Aragon 2. 2. *q. 62. art. 2.* circa solutionem D. Thomæ ad 2. fol. 102. Soto 4. de iust. *quæst. 6. art. 1. ad 6.* & docti quidam iuniores dixerunt esse certissimum.

11 Gratis verò difficultas in hoc versatur, an conferens beneficia instituta primario in utilitatem Ecclesie dignis, prætermisso digniori, teneatur restituere digniori prætermisso, & similiter eligens indignum, teneatur restituere digno prætermisso, vel sat est restituere Ecclesie, vel communitati.

Duplex est sententia.

12 Prima, & satis probabilis, ait teneri restituere digniori, quando eligit minus dignum, & quando eligit indignum, non satisfacere restituendo Ecclesie, vel reipublice damna, sed vltra teneri restituere ipsi digno omisso. Probat, quia ex Ecclesie, & fundatorum ordine, sunt hæc beneficia dignioribus conferenda: ergo conferens minus

digno tenetur restituere. Secundo, quia hic peccat contra iustitiam distributiuam in ordine ad digniorem: ergo aliquam facit inæqualitatem; ergo ea per restitutionem est reparanda. Sic tenent Caiet. 2. 2. *quæst. 62. art. 2. §. Ad confirmationem dicitur;* & in summa verbo, *acceptio personarum.* Palacios verbo *restitutio*, cap. 9. §. 3. Metina lib. 1. *summa cap. 14. §. 32. fol. 165. pag. 2.* Nauarr. lib. 2. de rest. c. 2. à num. 144. Aragon 2. 2. *quæst. 62. art. 2.* circa solutionem D. Thomæ ad 4. fol. 205. 206. Salon eodem art. 2. *controuers. 2. 5. fol. 72. 2. & quæst. 63. art. 4. controuers. 3. fol. 115.* Ludou. Lopez 1. p. *instruēt. noui*, cap. 127. *Sylu. restitutio. 3. quæst. 22. dicto 2.* Palud. 4. *dist. 15. quæst. 2. art. 2. conclus. 4.* D. Anton. 2. p. tit. 1. cap. 12. §. 20. fauētque huic sententiæ D. Thomæ 2. 2. *quæst. 62. art. 1. ad 3.* vbi videtur eam supponere, & art. 2. ad 4.

Nota quòd Nauarra *ibidem* dicit etiam ipsum dignum electum restituere teneri beneficium digniori omisso. Et idem de officio publico, immo & fructus, quos percepisset ex tempore, quo exclusus est. At Ludou. Lopez *ibidem* dicit contrarium in officiis publicis, de quibus ait, quòd Princeps ea conferens minus dignis, modò digni fiat, non tenetur restituere; quia est huiusmodi officiorum dominus.

Secundo nota, quòd Aragon *ibidem* fol. 208. dicit etiam Papam conferentem beneficium minus digno, teneri restituere digniori; quia Papa non est dominus beneficiorum. Secus in Principe conferente officia secularia minus digno, quia est dominus. Et eodem fol. 208. *pag. 2. vers. Ad tertium*, dicit conferentem minus digno non teneri restituere digniori illud beneficium, quia cum ea collatio fuerit valida, non potest iam illud beneficium auferre, & dare digniori: sed tenetur arbitrio prudentis aliquam facere recompensationem, vel aliud beneficium ei conferre.

Secunda sententia probabilior, docet eligentem minus dignum, nil teneri restituere Ecclesie, vel digniori omisso, & sic nulli teneri restituere; eligentem etiam indignum nil teneri restituere digno omisso, sed tantum Ecclesie, vel communitati, vt diximus. Ratio est, quia cum sint instituta principaliter in fauorem Ecclesie, vel reipublice, præcipuum quod in eorum distributione attendi debet, est ne Ecclesie, vel reipublice alicuius iniuria accipiendi minus idoneis ministris, quam pro ratione stipendij esse debent: minus autem principaliter, & secundario attenditur ratio iustitiæ distributiue postulantis digniores præferri. Et licet verum sit, quòd violatio iustitiæ distributiue inducit obligationem restituendi, id locum habet quando illius principaliter habetur ratio, vt in exemplo posito in primo certo: secus quado tantum secundario, & minus principaliter. Et confirmatur, quia si quis iubeat economo, vt conducat meliores artifices, quos inuenierit, ad opus construendam, & ipse conducat bonos, ac sufficientes, ommissis melioribus, nihil his restituere tenetur; quia tantum peccat peccato in delictatis in ordine ad dominum: nec etiam domino, quia dignos, ac sufficientes præficit ministros, æqualesque stipendio pro dominum constituto. Et si insufficientes elegerit, non sufficientibus omisis, sed domino restituere tenetur; quia illi soli facta est iniuria, ergo similiter in nostro casu. Item quia vbi non est debitum legale, nulla est restitutio,

restitutio, at respectu dignioris omisso nullum est debitum legale, quia non habet ius in re, vt patet, nec ad rem, quia non potest petere coram iudice. Item quia violatio iustitiæ distributiue non obligat ad restitutionem ex vi solius iustitiæ distributiue; sed tunc tantum, quando admiscetur iustitia commutatiua, & illi tantum facienda est restitutio, erga quem distributio violat iustitiam commutatiuam. Vnde quia in his bonis, quæ instituta sunt in bonum Ecclesie, vel reipublice principaliter, eligens indignum, tantum violat iustitiam commutatiuam in ordine ad communitatem, tantum illi tenetur restituere; eligens verò dignum, nullo modo violat commutatiuam, nulli tenetur restituere. Hanc tenent Couarr. *regula peccatum 2. p. §. 7. num. 6.* Nauarr. in *omnibus summis cap. 17. num. 69. 70. 71. 72. 74.* Perez lib. 1. *ordin. tit. 6. fol. 257.* Molina lib. 2. de *primog. cap. 5. num. 57.* Padilla l. cum *quidam*, n. 18. ff. de *legat. 2.* Adrian. 4. *mat. de restit. quæst. 6.* quia iam determinatum est, *conclusi. fol. 135. pag. 1.* Mercador lib. 6. de *contract. c. 17. fol. 208. pag. 2.* Ledesma 2. 4. *quæst. 18. art. 2. dub. 9. fol. 253. pag. 1.* Soto 4. de *iustit. quæst. 6. art. 3. ad 6.* Angles *floribus 2. p. mar. de Clerico restitutionsi obnoxio. fol. 205.* Nauarra sibi *contractus lib. 2. de restit. cap. 2. num. 177. fol. 107.* & docti iuniores, inter quos Henriquez in *sum. manuscriptis*. Et hanc dicunt probabilem Aragon 2. 2. *quæst. 62. art. 2.* circa solutionem D. Thomæ ad 4. fol. 204. & Salon 9. 63. *art. 4. controuers. 3. fol. 1102.*

16 Nota tamen, quòd licet in rigore non teneatur Prælati restituere digniori omisso, vel digno, at æquitas & ratio postulat ob violatam iustitiam distributiua, vt vbi alia electio occurrerit, habeat maiorem curam illius dignioris, vel digni prætermissi, & ceteris paribus debeat illi fauere. Sic Soto, & Ledesma sibi, Molina *ibi num. 58.* & quidam docti iuniores.

17 Ad argumenta primæ sententiæ patet ex dictis; illa enim procedunt, quando institutio illa esset in fauorem electorum, & in hoc etiam casu loquitur D. Thomæ. Et in hoc solo casu violatur propriè, & per se iustitia distributiua admixta commutatiua, quæ sola obligat restituere.

D V B I V M XLVI.

An quando beneficia, vel officia publica instituta primario in bonum Ecclesie, vel communitatis, vt etiam cathedra, conferantur per oppositionem proposito edicto, vt solet proponi, eligens indignum teneatur digno restituere, & eligens minus dignum, teneatur digniori restituere.

Duplex est sententia.

1 Prima dicit non teneri restituere. Et probat eisdem fundamentis, quibus probata est secunda sententia dubij precedentis. Et hæc sententia est probabilis, eam tenent Soto lib. 4. de *iust. quæst. 6. art. 3. sub finem*, Ledesma 2. 4. *quæst. 18. art. 2. dub. ultimo*. Nauarr. cap. 17. in *omnibus summis n. 74.* & quidam iuniores docti, inter quos Henriquez in *sum. manuscriptis*.

2 Secunda sententia probabilior dicit teneri restituere etiam digno prætermisso, quando indignum eligit, & quando eligit minus dignum,

teneri digniori restituere. Probat, quia ex edicto propositionis quidam contractus vltro, citroque obligationis confluit inter digniorem, & electores, & sic si non eligatur dignior, violatur contractus, ac consequenter iustitia commutatiua. Secundo, quia eo ipso, quòd quis petit oppositionem, & admissus est in oppositorum numerum, iam habet ius ad rem, ita vt illi iniuria, & iniustitia fiat, si cum ille dignior sit, non eligatur: sicut in re temporalium cum præmia communia proponuntur iis, qui volunt venire ad certamen, meliori ex mera iustitia debentur. Tertio, quia aliquid ius iustitiæ habet dignior ad illud beneficium, vel cathedram, quæ per oppositionem obtinetur, quod non habent alij, qui non sunt oppositores: quòd si non est ius in re, saltem est ius ad rem; ergo qui hoc iure priuati iniuste, tenetur restituere. Sic tenet dicens esse certissimum Aragon 2. 2. *quæst. 62. art. 2.* circa solutionem D. Thomæ ad 4. fol. 205. Nauarra lib. 2. de *rest. cap. 2. num. 160. 161. 162. fol. 102. & num. 178. 179. fol. 107. 108.* Metina lib. 1. *summa cap. 14. §. 32. fol. 165. p. 2.* Ludou. Lopez 1. p. *instruēt. noui cap. 127.* Salon 2. 2. *quæst. 63. art. 4. fine. fol. 1125.* Molina lib. 2. de *primog. cap. 5. num. 57.*

Immo addit Nauarra eo cap. 2. *num. 162.* quòd in conscientia non est valida collatio minus digno facta, sed tenebitur is, qui manifestè minus dignus est, dimittere. Sed hoc est valde rigidum, & ita oppositum credo, & patet ex supradictis, vbi probauit collationem digno factam in vtroque foro esse validam.

Nota primò auctores vtriusque sententiæ conuenire in hoc, quòd eligens minus dignum, quando est oppositio, peccat mortaliter, quod latius dixi supra dub. 2. *limitatione 2. sententiæ, in 3. exceptione illius limitationis.*

Secundo nota, limitandam esse hanc secundam sententiam, nisi excessus inter personas sit exiguus, tunc enim eligens minus dignum non tenetur restituere, nec peccat mortaliter, etiam si interueniat iuramentum de digniori eligendo, vt dixi eodem dub. 2. *limitatione 1. sententiæ, & ibi explicui*, quomodo hic parus excessus sumentur sit.

Tertio nota, quòd in oppositionibus ad collegia credo esse certum, quòd eligens minus dignum, nisi sit institutum fundatoris, vt possint Collegiales eligere dignum, vel digniorem, tenetur restituere; & ipse etiam electus non potest retinere. Ratio, quia ea collegia, vt præmia principaliter instituta sunt studentium, siquidem Collegiales ad nullum ministerium eliguntur, at malè distribuens bona communia instituta primario in præmia, tenetur secundum omnes restituere, vt dixi dubio precedenti.

Tandem, quia dixi primam sententiam esse probabilem, oportet ad argumenta secundæ, quæ nimium vrgent, responderè. Ad primum dico, quòd per edicta confluit contractus secundum leges iustitiæ distributiue, hoc est, in iur. contractus iustitiæ commutatiue, vt inter oppositores sit alicui danda præbenda, & sic si alius darent electores, tenerentur restituere: at inter ipsos oppositores tantum intelligitur contractus secundum leges iustitiæ distributiue, vt scilicet ex hac iustitia teneantur dare digniori, quia adhuc stante edicto cathedra illa, vel præbendæ non instituta

sunt principaliter, vt pramia eligendorum, sed propter bonum Ecclesie, vel vniuersitatis: at violatio iustitie distributiue in hoc casu non obligat restituere, iuxta dicta dub. preced.

Ad secundum, & tertium dico quodd respectu non oppositorum habet ius ad rem, ita vt ex iustitia commutativa solis oppositoribus sit danda prebenda: at respectu aliorum oppositorum tantum habet dignior ius iustitie distributiue: nec est simile, quod adducitur in secundo argumento, quia illa sunt instituta principaliter, vt pramia ipsorum oppositorum.

DUBIUM XLVII

An quoties indignus eligitur ad officium, vel beneficium, & iam ipsi collatum est, casu quo collatio tenuit, teneatur superior talem collationem irritare.

1 Et videtur teneri, quia expressè Trid. sess. 7. c. 3. de reformat. iubet, vt irritetur, & Doctores id asserentes retuli supra dub. 45.

2 Respondetur, quodd curatus, vel Episcopus insufficientis, & indignus non tenetur relinquere curatum, vel Episcopatum, sed sat est, si suis expensis habeat coadiutorem suppletem defectum suum. Patet ex Trid. sess. 21. cap. 6. de reformat. vbi precipitur Episcopo, vt det coadiutorem curato insufficienti, & illiterato, si bona vice sit, expensis talis curati: si autem turpiter, & scandalose viuat, postquam premonitus fuerit, coactat, ac caliget, & si adhuc incorrigibilis in sua nequitia perseueret, cum a beneficio iuxta sacrorum canonum constitutiones priuer. Vnde ante hanc incorrigibilitatem non tenebitur Episcopus irritare talem electionem: & licet idem Trid. sess. 7. cap. 3. de reformat. videatur velle quodd irritet Episcopus; at postea id moderatur d. sess. 21. cap. 6. sic nonnulli recentiores Theologi.

3 Vnde fit, quodd etiam eligens indignum, & qui est causa talis electionis, satisfacet, si suis expensis prouideat Ecclesie de ministro, & coadiutore digno, si ipse indignus, qui principaliter ad hoc tenetur, non ponat suis expensis coadiutorem. Sic preter dictos iuniores tenent Soto 4. de iust. quest. 6. art. 3. ad 6. conclus. 1. Aragon 2. 2. quest. 62. art. 2. circa solutionem D. Thom. ad 4. fol. 201. 202.

4 Nota, quodd in cathedris, quando eligitur indignus, si possit supplere effectum suum adhibendo substitutum suis expensis, sat esset: sed quia hoc communitur non potest fieri, si electus esset omnino indignus, non video quomodo posset sufficienter satisfacere, nisi relinquendo cathedram. Quia precipuum damnus, quod hic debet attendi, non est stipendij, quod iniuncte comparat, sed damnus scholasticorum vniuersitatis, quod tanto erit maior, quanto scientia fuerit magis necessaria, & ipse magis insufficientis: sed ratio contingit electum tam indignum esse, vt non possit aliquid vtilitatis afferre saltem alienis scriptis adiutus, & sic mereri partem stipendij, & reliquum poterit supplere per coadiutorem. Sic docti recentiores.

An peccet, & teneatur restituere, quando plures se opponunt cathedris, vel beneficiis, si quis nouit se minus indignum esse, ac procurat, vt sibi detur beneficium, vel cathedra.

1 Primò dico, quodd restitutionem idem dicendum est, quodd dicimus dubio sequenti de impediendo digniore, vt detur beneficium digno; qui enim in eo casu tenent talem impediendum teneri restituere, dicunt etiam in hoc teneri, quando auertit per hoc impediri digniorem, & nihilominus, hoc non obstante, procurat sibi dari. Sic Caiet. 2. 2. q. 62. art. 2. & ibi Salon contron. 25. fol. 735. Ludou. Lopez. 1. p. instr. noui cap. 1. 28. fine. Qui verò tenent impediendum sine vi, & fraude digniorem, vt detur digno, non teneri restituere, dicunt idem in hoc casu, quia eadem est ratio. Sic Sotus, Ledesma, & alij, vt dubio sequenti referam, & ibi quid sit tenendum statuam.

2 Principalis autem difficultas est, an hic, qui nouit se minus dignum, præterdens beneficium peccet; quod in vitæque sententia locum habet, nam & qui dicunt teneri, & qui dicunt non teneri restituere procurantem, vt detur minus digno beneficium, fatentur peccare.

3 Secundò dico, quodd communitur excusantur oppositores à peccato, quia communitur nullus reputat se minus dignum, sed potest bona fide exultimare, quodd si alius excedit in vno, ipse excedit illum in alio. Sic Salon ibi, & docti iuniores.

4 Tertio dico, quando ille scit se esse minus dignum, & auertit certò digniorem esse impediendum propter suam oppositionem, vel rationabiliter dubitat de hoc, peccat etiam si sciat se esse dignum, & quidem mortaliter, quando est mortale conferre beneficium minus digno, & venialiter, quando id est veniale, iuxta dicta supra dub. 2. quia tunc est causa iniquæ distributionis. Sed si non credat se impedire digniores, nec rationabiliter de hoc dubitat, non peccat petendo beneficium, vel cathedram, maxime quod potest sapè contingere, quodd superior sanctè det beneficium minus digno, propter aliquas circumstantias particulares tunc occurrentes efficientes, vt dignior pro tunc sit postponendus. Sic Caiet. summa verbo beneficium cap. 1. ante §. beneficium autem, & docti recentiores.

DUBIUM XLIX

An impediens alium à beneficiis, vel officij, vel cuiusvis domi confectione, vt legati, &c. teneatur restituere.

1 HAc in re supponendum est, quodd dupliciter potest contingere iniustitia in hac impediendo, scilicet vel ex parte rei, à cuius allocatione aliquid impeditur, vel tantum ex parte modi: ex parte rei est, cum quis habet ius in re, vel ad rem. Ius in re, siue ius perfectum dicitur, cum quis vel rem pacifice possidebat, vel illi erat debita perfectè per dispositionem inter viuos, vel per vltimam voluntatem, vel per collationem, confirmationem, vel aliam similem modum, vt habere ius in ea re, sicut sua. Ius autem ad rem, siue imperfectum, dicitur, cum aliqua actio ei competeat, seu officium

officium iudicis ad eam petendam per promissionem, electionem, presentationem, oppositionem, concursum, &c. Cum enim vtroque casu iure suo quis priuatur iniustitia, contrahitur ex parte rei impeditur: ex parte verò modi tantum contingit iniustitia, quando impeditur non habebat ius in re, nec ad rem: at modus, quo impeditur, est iustitia contrarius, quia scilicet intercedit vis, vel dolus, id est, vi, vel fraudibus à confectione impeditur. Hæc Nauarra lib. 3. de rest. cap. 5. num. 2. 3. 12. Nauar. summa c. 17. Latina, & Hispana n. 69. & fatentur omnes, vt constabit ex dicendis.

2 Nota, quodd fraus reputatur, cum interuenit mendacium, v.g. cum quis mentiens me esse mortuum, aut non esse eius consanguineum, aut esse spurium, aut ignarum, aut malum, impediret ne obtinerem beneficium, vel ne mihi aliquid legaretur, diceretur fraudibus impedire. Vt bene Nauar. in omnibus summis c. 17. n. 73. & Medina lib. 1. summa c. 14. §. 3. fol. 164. & ponit etiam exemplum ibi, vt si testator volenti aliquid legare Ioanni, ego dicerem Ioannem non esse tam bonis moribus præditum, sicut ipse testator putabat. Et Nauar. n. 12. & omnes citandi dicunt hæc fraudes esse, quando interueniunt mendacia. Similiter erit vis, quando iam aliquis mortui vicinus volebat sua bona Petro relinquere, & propter clamores, & lachrymas suorum tardo affectu, non præstat. Sic Medina ibi, Nauarra ibi n. 11. Mercado lib. 6. de contract. cap. 17. §. loque, & quidam docti iuniores: & à fortiori hoc dicunt, qui iam preces importunas inferre vim.

3 Immo & preces importunas inferre hanc vim, dicit Gutierrez quest. canon. c. 37. n. 20. & Corduba summa, quest. 100. & multi alij, de quo dixi lib. 4. de matrim. disp. 10. num. 8. & disp. 7. num. 8. vbi dixi, quando hoc fit verum.

4 At dubium est, an mala intentio, seu animus nocendi, annumeranda sit inter hos modos iustitie contrarios: ita vt si nulla alia iniustitie ratio inueniatur in actu damnificante exteriori, præterquam animus nocendi, sit talis animus sufficiens ratio ad reddendum actum contrarium iustitie, & obligandum ad restitutionem; id est, an sit dabilis casus, in quo cum sic præuilius secluso animo nocendi, non teneretur restituere, teneatur verò eo, quodd animus nocendi habuerit.

5 Quidam enim affirmant, & ponunt exemplum, vt si quis solis precibus impediret dignum à confectione beneficii, vt daretur aequè digno, si non malo animo faceret, non teneretur restituere, quia nulli inferri iniuriam, cum inter æquè dignos detur optio: si verò malo animo nocendi proximo faceret, teneretur restituere. Probatur ex l. 2. ff. de aqua pluuiæ arce. §. idem Labeo, c. 2. & l. Proculus. ff. de damnio infecto, & l. fluminum, §. finali, eodem tit. vbi habetur, quodd qui non animo nocendi aquæ ductum, qui per suum fundum ad vicini fundum deriuatur, rumpit, non inferri illi iniuriam, ergo secus est quando animo nocendi Sic tenent Sotus 4. dist. 15. q. 2. fine. Richard. 4. dist. 15. art. 5. q. 4. ad 7. Roſel. restitutio 10. n. 3. Ang. restitutio 1. vers. impediens. Palud. 4. dist. 15. q. 2. art. 2. conclus. 4. Syluest. restitutio 3. q. 12. dist. 1. Tabien. verbo, restitutio, quest. 10. num. 11. Cord. membro 4. de derivat. quest. 3. conclus. 5. ad finem, & videtur tenere Caiet. 2. 2. q. 62. art. 2. dub. 2. videtur etiam tenere D. Thom. eo art. 2. vbi in solut. ad 4. dicit impediendum iniuste, scilicet intendendo damnum impe-

ditu, aut propter odium, aut vindictam; teneri restituere; cuius verba referunt, ac sequuntur, ac consequenter videtur idem tenere Arm. verbo restitutio, num. 51. & D. Anton. 1. p. tit. 1. c. 12. §. 20.

Nihilominus dicendum est, quodd quoties actus à parte rei non excusatur per ignorantiam, non est contra iustitiam, nec inducit obligationem restituendi, mala intentio non id efficiet, sed efficiet, vt sit contra charitatem. Ratio, quia obligatio restituendi oritur ex efficaci causalitate, & non ex intentione nocendi, quæ in intendenti mente manet: at mala intentio non efficiet, vt actus sit causa, nec efficaciam ipsi addit Dixi, non excusatur per ignorantiam, quia quando qui bona fide omni adhibita diligentia, damnum dat, excusatur ab iniustitia, & restitutione, nõ ratione bonæ intentionis, quia ipsa non excusaret, si in diligentia debita defecisset: sed quia actus ille quatenus damnificatiuus est inculpabilis, & inuoluntarius ratione ignorantie: nec S. Thom. sentit oppositum; nõ enim dicit absolute impediendum animo nocendi teneri, sed impediendum iniuste animo nocendi: vnde non animus, sed iniustitia illa inducit obligationem restituendi. Sic tenent Nauarra lib. 2. de restit. c. 1. n. 72. fol. 43. & n. 78. 79. fol. 45. & lib. 3. c. 5. num. 9. fol. 395. Couarr. regula peccatum 2. p. §. 7. n. 8. conclus. 2. & 5. Ledesma. 2. 4. quest. 18. art. 3. dub. 9. fol. 255. pag. 1. & latè Nauar. in omnibus summis cap. 17. n. 70. Aragon 2. 2. quest. 62. art. 2. circa solutionem ad 4. D. Thom. conclus. 5. fol. 210. Soto 4. de iust. quest. 6. art. 3. circa solutionem ad 6. 20. sic, illa tamen. Adrian. 4. mat. de restit. quest. consequenter quæro, vtrum impediens, Angles scribitur 2. p. quest. de clericis restitutioni obnoxio, fol. 208. Salon 2. 2. q. 62. art. 2. controuers. 25. fol. 721. & communis.

Vnde ad leges citatas pro opposita sententia, omnia alia solutionem, quam dat Nauarrus, & bene reprobatur à Nauarra lib. 3. de restit. cap. 5. num. 14. 15. respondetur cum Nauarra ibi num. 15. 16. & Nauarro ibidem, & Soto, & Ledesma, quodd illæ leges non ob malum animum id decreuissent, nis enim nec fat est, nec notus potest esse iudici, sed ex actione iniuriola externa, quando nullo sine vtili sit, colligit lex dolosè, & inique fieri, & propterea dat actionem de dolo.

8 His suppositis, statuam duas conclusiones fundamentales, ex quibus constabit, quando impediens teneatur restituere, & ex illis inferemus omnes casus particulares. Sit

Prima conclusio: quoties quis impedit alium ab allocatione boni, ad quod habebat ius quasi in re, vel ad rem, teneri ei restituere, licet nulla ex parte modi iniustitia adsit, sed absque vi, & fraude, solo consilio, iniustione, vel quouis alio cooperandi modo impediatur. Ratio, quia ex quo alter ius habebat in re, vel ad rem, iam impediens fuit efficax causa remouendi, seu auferendi ab eo, quodd suum erat; ergo teneretur restituere. Sic Nauarra lib. 3. de restit. cap. 5. num. 2. fol. 393. Nauar. in omnibus summis cap. 17. num. 69. & est omnium, vt ex cotollariis inferendis patebit.

Secunda conclusio: quando res aliàs ex iniustitia non erat debita impedito, quia scilicet nec habebat ius in re, nec ad rem; tunc impediens non tenetur restituere, nisi adsit iniustitia ex parte modi impediendi, quia scilicet solis precibus absque vi, & fraude impeditur. Si tamen adsit talis iniustitia,

petita, scilicet quia vi, & fraude impediunt, tenetur impedito restituere. Patet prima pars, quia nemini nocet, non volenti dare, cum ille sponte destitit solis precibus ductus, & nullo modo iniurus: non ei, qui erat consecutus, cum ille nullo iure spoliatur, cum nullum ius haberet. Et confirmatur, quia principalis in hoc casu desistens, non tenetur restituere; ergo nec cooperans. Patet secunda pars, quia hic non tantum est iniustitia in ordine ad facturum beneficium, quia scilicet in voluntate seducitur, sed etiam in ordine ad eum, cui erat conferendum, quia licet non haberet ius ad illud, habebat tamen ius, ne per vim & fraudem impediretur voluntas volentis in illum conferre beneficium. Sic Nauarra *ibidem num. 11.* & Nauarra, in *præced. conclusione*, & tenent omnes Doctores, ut præbit in corollariis inferendis, in quibus omnes referam. Ex his conclusionibus

11 Infertur primò impediens sine vi, & fraude ne detur beneficium digno, vt detur digniori, vel æquè digno sibi, vel alteri (addit Nauarra, vel quando parvus est excessus) non peccare, nec teneri restituere, quia ille dignus non habet ius in re, nec ad rem, sed liberum erat eligenti, dare illi, vel alteri æquè digno: si verò vi, vel fraude impediunt, vt daretur æquè digno, tenetur restituere digno prætermisso, quia iniuriosa est illa commutatio voluntatis conferentis: & patet ex conclusionibus positis. Sic tenent Nauarra *lib. 3. de restit. cap. 5. num. 19.* D. Thom. 2. 2. *quæst. 62. art. 2. ad 4.* Soto *lib. 4. de iustitia, q. 6. art. 1. ad 6.* Ledesma 2. 4. *quæst. 18. art. 1. dub. 9. fol. 254. pag. 2.* Salon 2. 2. *quæst. 62. art. 2. controuers. 25. fol. 720.* D. Anton. 2. p. tit. 1. *cap. 12. §. 20. Atm. verbo restitutio. num. 51.* Couarr. *reg. peccatum 2. p. §. 7. num. 8. conclus. 2.* Nauarra, in *omnibus summis, cap. 17. num. 69. 72. 73.* Mercado *lib. 6. de contratt. cap. 17. fol. 214. pag. 2.* & licet Couarr. non explicet cui restitutio facienda sit, at colligitur ex ipso, vt bene notat Nauarra, quòd est facienda restitutio illi digno, dicit enim esse restituendum, quia alteri iniuria fit, at constat non fieri Ecclesie, cum idoneus ipsi detur minister.

12 Notanter in 2. parte huius corollarij dixi, impediens vi, & fraude dignum, vt detur beneficium æquè digno, teneri restituere: nam si vi, & fraude impediunt indignum, vt daretur beneficium digno, tunc etiam si peccet contra iustitiam infamando, v. g. falsò proximum, & sic hanc iniuriam teneatur compensare, at in ordine ad beneficium, quod impedit, ne detur indigno, non peccat contra iustitiam, nec tenetur restituere. Patet, quia indignus ille non tantum non habebat ius ad beneficium, verum etiam contra iustitiam illud obtineret: sicut vi impediens latronem ne furaret, non tenetur restituere. Sic Ledesma, *ibi fol. 255. pag. 3.* Cou. *ibi conclus. 1.* Mercado *fol. 214. pag. 2.* & nonnulli docti iuniores.

13 Si autem vi, & fraude impediunt dignum, & detur beneficium digniori, non caret difficultate, an talis impediens teneatur restituere digno impedito beneficium; quia dignus ille habebat ius recipiendi beneficium; ergo per iniuriam impediens tenetur illi restituere: sicut per iniuriam impediens pauperem ne petat elemosynam, tenetur illi restituere, quia pauper ius habebat petendi, & accipiendi elemosynam, & confirmatur,

quia beneficium non est debitum digniori de iustitia commutativa, ita vt si ipsi non detur, sit obligatio restituendi iuxta sententiam, quam sequitur sumus *suprà dub. 45.* ergo stando in eadem sententia qui vi, & dolo impedit dignum, vt digniori conferatur beneficium, tenetur restituere, quia hoc esset tradere digniori id quod suum non est, neque ad id habet ius iustitia, stando enim in sententia illorum, qui dicunt teneri restituere conferentem minus digno, clarum videtur impediens hunc non teneri restituere. At stando in nostra sententia, difficile videtur excusare a restitutione. Et confirmatur amplius, quia si ij, qui non sunt auditores alicuius facultatis, & ius suffragij non habent, in cathedra furim se ingererent, & suffragarentur pro digniori, & sic in causa essent, vt dignus qui verè plura suffragia habuit, cathedram amitteret, teneretur ipsi restituere: secus si hoc modo abstulerunt cathedram ad indigno. Et ratio est, quia dignus iam iuste per vera suffragia obtinebat cathedram, & electio erat valida, & nullo modo irritanda. Sic docti recentiores. Quare his rationibus ducti aliqui tenent vi, vel fraude impediens dignum, vt detur beneficium digniori, teneri digno restituere. Sic Doctor Henriquez in *suis manuscriptis*; & est probabile.

14 At verius est adhuc non teneri restituere. Ratio, quia dignus respectu dignioris nullum habet ius, & beneficium illud erat digniori debitum ex iustitia distributiva, & per hoc cessat simile de elemosyna, ea enim nulli alteri erat ex iustitia debita. Non obstant etiam adducta in confirmationibus, quia *ibi* adducta procedunt, quando iam dignus obtinuerat cathedram, & reuera iam erat sua, & renata est, quando habet plura suffragia eorum, qui verè ius suffragij habent. Sic Salon 2. 1. *quæst. 62. art. 2. controuers. 25. fol. 719.* Couarr. licet nostræ sententiæ sit quòd dans minus digno non tenetur restituere. *reg. peccatum 2. p. §. 7. num. 8. conclus. 1.* vbi dicit impediens, vt cumque, & quomodocumque ne detur beneficium digno, vt detur digniori, non teneri restituere. Idem docti nonnulli iuniores.

15 Secundo infertur, quid dicendum sit de impediens, ne detur digno beneficium, vt detur indigno, in quo certum est, quòd si vi, vel fraude impedit, tenetur ipsi digno restituere. Vt probauit in primo corollario: si verò precibus impedit, Doctores, qui sentiunt conferentem indigno beneficium, teneri restituere digno, consequenter in hoc casu debent dicere teneri digno: quod etiam sentiunt Mercado *lib. 6. de contratt. cap. 17. fol. 215. pag. 1.* & Couarr. *reg. peccatum 2. p. §. 7. num. 8. conclus. 4.* licet sentiat Couarr. conferentem beneficium indigno, non teneri digno omnino, sed Ecclesie restituere. In quo non sibi consonat Couarr. vt bene notat Nauarra *lib. 3. de restit. cap. 5. num. 22.* Quare dicendum est iuxta sententiam, quam *suprà dub. 45.* sequitur sumus, scilicet tantum beneficium indigno, non teneri restituere digno, sed Ecclesie, quòd hic impediens sine vi, & fraude tenetur non digno, sed Ecclesie satisfacere, quia hic nulla iustitia commutativa in ordine ad dignum violata est: sed in ordine ad Ecclesiam. Sic tenent Nauarra, in *omnibus summis, cap. 17. num. 72.*

Nota

16 Nota, quòd in priori casu, quando scilicet vi, & fraude impediunt dignum, vt daretur indigno, non tantum digno omnino, sed etiam Ecclesie, quam laicit, tenetur damnus refarcire, vt patet, & tenet Ledesma, *d. art. 2. dub. 9. fol. 255. pag. 4.*

17 Tertio infertur, quid dicendum sit de impediens, ne detur beneficium digniori, vt detur digno. Et quidem si vi, & fraude impediunt, constat apud omnes, vt dixi *corollario primo*, teneri restituere digniori impedito: si autem sine vi, & fraude, sed solis precibus, dicendum est iuxta varias sententias *suprà dub. 45.* qui enim dicunt distributorem tantum minus digno teneri restituere digniori, debent dicere similiter impediens precibus digniorem, vt detur digno, teneri digniori restituere. Et sic docet Palud. 4. *dist. 15. quæst. 2. art. 2. conclus. 4.* Palacios *summa verbo restitutio, cap. 9. §. 3.* Caietan. 2. 2. *quæst. 62. articul. 2. ad 2. dubium.* Aragon *eodem art. 2. circa solutionem D. Thom. ad 4. fol. 210.* Salon *ibi controu. 25. fol. 721.* Ludouic. Lopez 1. *part. in finit. vni. cap. 127. 128.* Nauarra *lib. 3. de restit. cap. 5. num. 21.* & Couarr. *reg. peccatum 2. part. §. 7. num. 8. concl. 3.* licet teneat ipsum distributorem conferentem minus digno non teneri restituere; sed in hoc non sibi consonat, vt bene notat Nauarra *ibi num. 21. 22.*

18 At verò iuxta sententiam, quam sequitur sumus *suprà dub. 45.* nempe electorem conferentem beneficium minus digno, non teneri restituere digniori, nec Ecclesie; dicendum est similiter hunc precibus impediens non teneri restituere: nam si elector non peccat contra iustitiam, ita vt restituere teneatur, à fortiori, nec hic impediens, cum tantum se habeat vt consulens, & rogans. Et sic tenet Ledesma, *d. art. 2. dub. 9. fol. 255. pag. 3.* & 4. Nauarra, in *omnibus summis, cap. 17. num. 72.* & floribus *quæst. theolog. Angles 2. part. materia de clericis restitutioni obnoxii. fol. 208.* Nauarra *d. cap. 5. num. 10.* & sicut *ibi* diximus, quòd dans minus dignis bonis instituta primario in fauorem priuatorum, tenetur restituere dignioribus omnibus; sic dicendum est de impediens digniorem in his bonis, cum eadem sit ratio; & tenet Salon *d. dub. 25. fol. 719.* & docti iuniores.

19 Quarto infertur idem dicendum esse de impediens cathedras, & beneficia, quæ dantur per concursum, & oppositionem secundum diuersas sententias, tenendo enim sententiam, quòd idem est, quo ad restitutionem de his, & de aliis beneficiis, quæ sine oppositione dantur; dicendum est, quòd impediens dignum sine vi, & fraude, vt dicitur indigno, tenetur restituere non digno, sed vniuersitati; si verò vi, & fraude impediunt, vt detur indigno, vel minus digno, tenetur digno, vel digniori omnino restituere; si verò solis precibus impediunt, ne detur digniori, vt detur digno, nulli tenetur restituere, vt diximus *corollarij præcedentibus* de aliis beneficiis. Et sic Soto 4. *de iust. q. 6. art. 3. fine,* & Ledesma 2. 4. *quæst. 18. art. 2. dub. ultimo;* qui tenent, idem esse in his, & in alijs, quæ sine oppositione dantur, tantum obligat restituere, vi, & fraude impediens. Et clarius Nauarra, in *omnibus, cap. 17. num. 74.* & ille doctus iunior. Quòd probabile est, vt diximus *suprà dub. 46.* at tenendo sententiam, quam ibi tenuimus, scilicet in his, quæ dantur per oppositionem, teneri omitem tenentem digniorem ipsi restituere: consequenter dicendum est impediens conferri digniori etiam

Th. Sanchez Confil. moral. Tom. I.

solis precibus teneri ipsi restituere, quia idem est de distributore, ac impediens precibus, cum hic se habeat vt consulens, & rogans. Et sic tenet Nauarra *lib. 3. de restit. cap. 5. num. 10.*

Quintò infertur in omni sententia, eum qui vi, & fraude impedit volentem se opponere cathedra, vel beneficio, quando aliàs certum erat obtenturum, teneri ipsi restituere: vt patet ex dictis. Sic Soto, & Ledesma, *præcedente corollario citati;* & nonnulli docti recentiores.

Sextò infertur, quòd si quis impediens etiam sine vi, & dolo, ne beneficia, aut cathedra, quæ dantur concursu, & oppositione, dentur legitimis oppositoribus, sed alteri, tenetur restituere, quia oppositores habent legitimum ius acquiritum, vt solum inter ipsos decent. Sic Nauarra, in *omnibus summis, c. 17. n. 74.* Nauarra *lib. 3. de restit. c. 5. n. 10.* & quidam docti recentiores.

Nota, quòd hoc limitat bene Nauarra *eo num. 74. 22.* quando extraret statutum, quòd necessariò debet conferri beneficium oppositoribus, tempore statuto concurrentibus. Idem doctus quidam recentior, qui addit referens Patrem D. Henriquez, hoc ideo appositum esse, quia si Episcopus possit edictum, vt intra sex dies opponatur, potest ex causa admittere alium postea venientem ad oppositionem, quia cum Episcopus sit superior illius legis, potest ex causa in illa dispensare: & similiter Rex tanquam protector Academiæ, & boni communis dispensare potest, vt admitteretur alius ad oppositionem cathedra, potest enim pro bono communi dispensare circa ius acquiritum: at Rector Academiæ non potest dispensare in statutis Academiæ per Papam approbatis, nec Episcopus in Statutis Capituli, quæ Papa approbat circa canonicatus, qui prouidentur per oppositionem; quare si inuitis oppositoribus admitteret alium, qui obtineret cathedram, vel canonicatum, teneretur restituere alii damnus: vt diximus ex Nau. & Nauarra. Et sic dicit fuisse iudicatum in senatu Regio in quodam casu.

Nota etiam non reputari vim, nec fraudem, 25 licet pretio dato coëmat suffragia, quia hoc non addit fraudem, nec vim, nec iniuriam contra iustitiam commutativam, nec ex parte dantis, nec ex parte recipientis, sic doctus ille recentior. An verò recipiens pretium, vt suffragetur pro digno, teneatur pretium restituere, pendet ex ea questione, an recipiens pretium pro re, ad quam iustitia tenebatur, teneatur restituere, & an si ob pretium omittat suffragari pro digniori, vel digno, teneatur pretium restituere, pendet ex ea questione, an recipiens pretium pro re contra iustitiam, teneatur restituere.

Sed an censetur fraus, ita vt obliget ad restitutionem in hoc casu, amicus, v. g. Petri oppositoris accedit ad eos, quos nouit amice destinatos ad suffragandum pro Paulo contrario, & subornat illos pro eodem Paulo dato pretio, id tamen est dolose, nēpe ea intentione, vt propter hoc eorum suffragia inhabilitet, Patet Doctor Henriquez in *suis manuscriptis*, censuit esse fraudem obligantem ad restitutionem: & est satis probabile, si quidem hac fraude contrarij vota abstulit. At verius est, quòd licet hoc iniquissimum sit, at non videtur teneri ad restitutionem, quia non corrumpit illos per iniuriam, sed volūtariè ipsi corrumpuntur accepto pretio; intentio verò damnata corruptus est

P est

est graue peccatum: at ex illa non oritur restituti-
endi necessitas, nisi actus externus sit contra
iustitiam, vt diximus. Sic doctus ille recentior.

15 Aduerte quod in noua recopilat. lib. 1. tit. 7. l. 15.
26. 17. prohibetur, ne in cathedris accedant sub-
ornationes, & ne nobiles negotientur pro ali-
quo, & ne oppositores, vel alij ipsorum nomine
ineat pactum, vt alter illorum desistat, vel insistet
in oppositione, vel renunciet in alterum sua sus-
fragia, vel expectatiuum ad cathedram. Et irritat
illa lex 17. quacumque pacta, & promissiones cir-
ca hoc factas oppositoribus scientibus, vel igno-
rantibus; & quod recipientes talia dona, vel pro-
missiones sint ipso iure perpetuo inhabiles ad ca-
thedram. Sed hæc inhabilitas incurritur post senten-
tiam; vt dixi lib. 2. summa, cap. 39. num. vltimo,
& cap. 26. num. 1. & lib. 6. cap. 15. num. 64. & 65. &
contractus prædicti, ac promissiones non obligant
ad soluendum promissa; quia ibi irritantur. At si
soluatur, non tenetur recipiens restituere, quia non
redditur incapax: hæc enim lex eodem tenore &
forma loquitur, quæ lex irritans promissiones in
ludo pecunia credita, iuxta quam veteri sententia
habet, vt diximus supra, agentes de ludo promittentem
non teneri soluere, & si soluatur, recipientem non
teneri restituere. Hæc ille doctus recentior.

26 An verò scholastici suffragia præstantes pro
cathedris non habentes requisita secundum vni-
uersitatis statuta, peccent, ac teneantur restituere,
infra dicam dub. 5. l. 5. & an peccet recipiens gra-
dum, cum sit minus sufficiens, & possit se op-
ponere ad beneficium requirens certum gra-
dum; & quid sit careat illo gradu, dicam infra
dub. 57. vbi etiam quid, quando desicibat aliquod
requiritum ad illum gradum secundum statuta
vniuersitatis.

27 Septimò infertur, quid dicendum sit de impe-
diente donationes gratuitas, & elemosynas, &
legata, quæ quis volebat alicui legare. In quo ali-
qui Doctores absolute docent non teneri restituere,
quia alter ex mera liberalitate id faciebat. Sic
Palud. 4. dist. 15. quest. 2. art. 2. concl. 4. Adrian. 4. mar.
de restitut. quest. Consequenter quæro, an impediens,
fol. 146. pag. 2. Caietan. 2. 2. quest. 62. artic. 1.
dub. 6. circa solutionem 4. & in summa verbo, resti-
tutio cap. 9. sine. D. Anton. 2. p. tit. 1. c. 12. §. 20. Rosel.
restitutio, 10. num. 2. at dicendum est hoc esse ve-
rum, & sic intelligendos esse hos Doctores, quan-
do solis precibus impedit: si enim vi, vel fraudi-
bus impediatur, tenetur restituere, vt probatum est
in 2. conclusione. Sic tenent Nauarra lib. 3. de restit.
cap. 5. num. 11. 12. Medina lib. 1. summa, cap. 14.
§. 51. fol. 163. 164. Ludouic. Lopez lib. 2. de contract.
cap. 45. fol. 115. versio. Tertium autem, Cuccier. quest.
canon. cap. 37. n. 20. Aragon 2. 2. quest. 62. art. 2. circa
solutionem D. Thomæ ad 4. fol. 210. Capua lib. 2.
deci. cap. 130. num. 2. Angles floribus materia de ve-
stit. quest. de clericis restit. obnoxys, fol. 209. Soto
4. de iust. quest. 6. art. 3. ad 6. Ledesma 2. 4. g. 18. art. 2.
dub. 9. fol. 256. pag. 1. Nauar. in omnibus summis, c. 17.
num. 73. Couar. reg. peccatum 2. part. §. 7. num. 8. sine.
Mercedo lib. 6. de contract. cap. 7. in principio. Cordu-
ba summa, quest. 100. Syluest. restitutio 3. quest. 12.
Arm. verbo restitutio, num. 52.

28 Nota primò aliquos excipere ab hac regula re-
ligiosos impediens precibus testatorum, ne legat
aliqua bona matrici Ecclesiæ; hi enim tenentur

restituere, & peccant mortaliter. Sic quidam Al-
uarus citatus à Syluest. vbi infra. At dicendum est
peccare mortaliter, si ex odio, vel auaritia, vt sibi,
vel suo monasterio, vel amico suo legentur bona
illa, impediatur legari matrici Ecclesiæ, quia id
prohibetur in virtute sanctæ obedientiæ, & sub
pena interminationis æternæ ipsis, Clement. reli-
giosis, de privileg. versio. Quibus etiam, si secus si im-
pediant bono zelo, vt consulant salutem testatoris,
tunc enim non peccant. At nec etiam in primo
casu tenentur restituere, quia id non præcipit ea
Clementina; & iure naturali constat ex dictis eos
non teneri, cum non intercesserit vis, aut fraus. Sic
Syluest. restitutio 3. quest. 12. dist. 3. Arm. verbo resti-
tutio, num. 52. Rosel. restitutio 10. num. 2.

Secundò nota, alios excipere ab hac regula
Prælatum inducentem precibus testatorem, vt
relinquat sibi, quod legare volebat Ecclesiæ; &
tutorem inducentem precibus, vt leget sibi, quod
volebat pupillo legare. Sic glossa c. quicumque 12.
quest. 4. & de Prælato probat ex eo cap. de tutore,
ex l. quidquid. C. arbitrium tuale. & ex l. pupilla-
rum. C. de administrat. tutor. & de Prælato idem te-
net Ang. clericus 13. num. 7. licet contrarium te-
neat de tutore.

At dicendum est neutrum teneri quando ci-
tra vim, & fraudem inducit, quia neuter tene-
tur magis procurare bonum Ecclesiæ, vel pupilli,
quam suum: nec interuenit hic aliqua iniustitia;
& cap. quicumque, non facit ad rem, quia lo-
quitur quando ex redditibus Ecclesiæ colit Præ-
latus suas possessiones, relinquens incultas pos-
siones Ecclesiæ. Et sic de tutore hoc tenet Cy-
nus, quem refert, ac sequitur Syluest. clericus 4.
quest. 10. Panorm. c. 2. de pecul. cleric. num. 5. 6. Ang.
clericus 3. num. 7. de Prælato autem id tenent Sylu.
& Panor. ibi Arm. verbo clericus, num. 19.

Octauò infertur, quod qui odio alicuius efficit,
vt heres dimittat eum, & ob id alter damnum
patitur, non tenetur ei restituere, nisi fecerit di-
mitti contra iustitiam, vt ante lapsum temporis
conuenit, &c. Sic Nauar. summa Hispana cap. 28.
additione ad n. 69. c. 17. Latina c. 17. n. 70. Nauarra
lib. 3. de restit. c. 5. n. 12. & quidam doctus iunior. Et
ratio est, quia tantum peccat contra charitatem.

Nonò infertur, impediendum fraude aliquam
denunciationem, vel ne delinquens veniat ad
manus iustitiæ, vel occultantem, vel facientem
fugere officiales tempore syndacatus, non teneri
restituere, quia ante condemnationem fideus, vel
alius ius nõ habebat ad penam. Sic Nau. ibi n. 13.
Syluest. restitutio 3. g. 12. disto 7. & Bart. & Bald. di-
centes teneri explicat post condemnationem. quod
ipsum ex multis probauit lib. 10. de mar. disp. 8. n. 24.
& lib. 2. summa, cap. 22. n. 20. & 22.

Decimò infertur, quod impediens etiam ani-
mo nocendi aliquem absque vi, & fraude, & à lu-
cro iusto, quod erat acquisitum, vel ab oppo-
sitione beneficij, quod erat consecutus, non te-
netur restituere: si verò falsis promissionibus, &
mendacijs, aut vi, tenetur restituere, patet ex di-
ctis. Sic Nauar. in omnibus summis, c. 17. n. 74. & Nau-
arra lib. 3. de restit. cap. 5. n. 38. 39. 40. vbi idem di-
cit, quando vehementibus precibus domini, vel
Principis desistit, teneri dominum restituere, quia
preces importunæ horum inducunt vim; & n. 39.
dicit idem esse dicendum de dominis, & Prælati-
bus, qui subditos ita tenent suspensis promissionibus
suis,

siis, vt illi plura dimittant sibi vitia, tenentur
enim restituere, nisi fidem seruent. Et idem dicit
ibi de ea, cui alter promittit eam ducturam post
certum tempus, ob quod illa plures sponso reitit:
cit: si enim non seruet fidem, tenetur de damno,
quia hæc sunt fraudes.

34 An verò auferens scholasticos à Magistro, vel
clientulos ab Advocato, vel emptores à mercato-
re, teneantur restituere, & in similibus, dixi supra
lib. 1. cap. de iniur. & damnis, dub. 2.

35 Vltimò infertur, quid dicendum sit de impe-
dientibus, ne ad ciuitatem afferantur merces, vt
suas carius vendant. Quidam enim absolute do-
cent teneri restituere reipublicæ damnus, nempe
carius illud, quod emerunt, & ipsis etiam, qui vo-
lebant afferre, lucrum, quod inde erant compara-
turi. Sic Syluest. restitutio 3. quest. vltima, dicta 8.
Ang. restitutio 1. §. quid de illis, qui impediunt. Ca-
pua lib. 2. deci. aurearum, cap. 130. num. 8. at dicen-
dum est, hoc tantum verum habere, quando vi,
aut fraude impediunt, iuxta dicta: secus quan-
do solis precibus. Et sic intelligunt hi Doctores,
quia docent non tantum ciuibus, sed etiam ipsis
mercatoribus teneri restituere lucrum, quod
comparaturi erant: ad quod constat non teneri,
quando solis precibus impediunt, cum mercato-
res sponte sua cõsenserint. Probat non teneri
reipublicæ, quia respublica non habebat ius ad
rem, sed mercatores voluntariè afferbant illas
merces: ergo sicut qui precibus auerit volentem
legare mihi, non tenetur restituere; ita qui preci-
bus auerit volentes afferre merces in ciuitatem,
non tenetur restituere. Sic tenent Nauarra lib. 3. de
restit. cap. 2. num. 79. 80. fol. 171. 172. Aragon 2. 2.
quest. 77. art. 4. fol. 647. versio. Tertius modus. Ludou.
Lopez lib. 1. de contract. cap. 16. fol. 54.

D V B I V M L.

An casu, quo impediens tenetur restituere,
iuxta dicta dubio precedenti, tenetur resti-
tuere in solidum.

HAc in re vt certa ab incertis separemus,
oportet supponere, quatuor posse esse status
ex parte voluntatis collaturi beneficium debitum,
vel quamcumque donationem gratuitam.

1 Primus est, quando collaturus nullam habet de
impedito memoriam, nec ad eum est aliqua in-
clinatio, ita quod nulla est spes, quod illi dabit.
Et loquendo de hoc statu certum est, quod impe-
diens etiam per vim, & fraudem, etiam si res il-
la esset debita ex iustitia, non tenetur impedito re-
stituere. Ratio, quia in hoc casu impediens nul-
lum intulit damnus, & verè ipse non impediuit,
quia vbi nulla est spes ad aliquid, non dicitur id
impediti. Sic Caiet. 2. 2. quest. 62. art. 2. circa so-
lutionem D. Thom. ad 4. dub. 3. Salon eodem
art. 2. controu. 21. fol. 724. & quidam docti recentiores.

2 Secundus status est, quando collatio est execu-
tionis mandata respectu huius, & tunc impediti
non potest, quia iam est facta, sed potest auferri
collatum, vel impediti possessio, & tunc certum
est, quod sic auferens, vel iniuste impediens, tene-
tur integrè restituere, quia iam alter habebat ius
in re acquisitum, & illa erat sibi propria: & sic fa-
tentur omnes Doctores citandi.

Tb. Sanchez. Confil. moral. Tom. I.

Tertius status est, quando non est facta colla-
tio, nec firmiter decreta, quia scilicet collator
nondum statuerat, nec habebat animum firmatum,
quod conferret huic impedito, sed erat res in
via, & erat aliqua spes. Et in hoc statu certum est
etiam apud Doctores citandos, & apud omnes,
quod impediens in casibus, in quibus diximus
dub. precedenti teneri restituere, non teneri ad
æquale, sed ad aliquam restitutionem, pensata mai-
ori, vel minori spe, seu propinquitate ad obti-
nendum illud beneficium, seu donum. Ratio,
quia cum nondum esset firmata voluntas ad con-
ferendum, possèturque multipliciter impediti, solum
damnificatur impeditus iniuste in illa spe
probabili, qua iniuste priuatur: ergo non integrè
res impedita est restituenda, sed valor illius spei
arbitrio prudentis.

Quartus status est, quando iam distributio,
seu collatio est decreta respectu huius, nondum
tamen executioni mandata, qua scilicet confe-
rens habebat animum firmatum dandi huic. At
nondum dederat, & de hoc statu est tota difficul-
tas, an impediens hanc collationem iniuste casu,
quo tenetur restituere, iuxta dicta dubio precedenti,
teneatur integrè restituere.

Hac in re triplex est sententia.

Prima dicit absolute teneri integrè restituere,
Et probat D. Thomas vbi infra, ex illa regula Phi-
losophi 3. Physic. text. 56. Quod parum distat à rati-
one, nihil distare videtur. Aduersus quam mi-
nus bene obiicit Caietan. & alij, quod sequere-
tur ex ea, quod qui parum abuit, vt occideret,
tenceretur ad restitutionem homicidij, non enim
iste est sensus: sed, vt bene docent Sotus, Ledesma,
Aragon, Nauarra vbi infra, num. 33. sensus est, quod
qui damnus dedit in re, quæ parum aberat, vt
esset iam perfecta, vt in fructibus iam mature-
scentibus, censetur in re perfecta damnus de-
disse, & sic tenetur integrè restituere; cum ergo,
quando animus collatoris erat iam firmatus ad
dandum, parum desit ad collationem iam con-
summatam, impediens iniuste illum animum, cen-
setur quasi auferret collationem consummatam,
& sic tenetur integrè restituere. Sic tenet D. Tho-
mas 2. 2. quest. 62. art. 2. ad 4. & ibi Aragon fol. 211.
& ibi Salon controuers. 25. fol. 724. Ludouic. Lopez
1. part. instr. noui, cap. 127. Angles floribus 2. part.
mat. de clericis restit. obnoxys, fol. 208. 209. Soto 4. de
iust. quest. 6. art. 3. circa solutionem ad 6. à versio. C.
Et per hoc claret ratio. Ledesma 2. 4. quest. 18. art. 2.
fol. 254. pagin. 3. & 255. pagin. 2. Armil. verbo, re-
stitutio, num. 51. Ang. restitutio 1. versio. impediens; &
addit Aragon fol. 212. pag. 2. idem esse de mutante
vi, vel dolo voluntatem firmatam testatoris faci-
endi legatum alicui, scilicet teneri integrè le-
gatum restituere. Et ferè idem dicit Medina lib. 1.
inst. cap. 14. §. 31. fol. 164. vbi hæc dicit, quod quan-
do erat certum, quod legatus erat, tenetur inte-
grè, si tamen non erat ad id certum, licet esset in
proxima dispositione ad legandum, non tenetur
integrè restituere, sed potest aliquid parum detra-
here, & ferè totum restituere.

Secunda sententia dicit, non teneri integrè re-
stituere. Ratio, quia cum restitutio sit actus com-
mutatiue iustitiæ, quæ qualitatem respicit, in
eo consistit, vt is, cui fit, nec damnus, nec com-
modum ex ea sentiat: at sentiret commodum, si
impeditus à beneficio, quod nondum obtinebat,

sed poterat impediri; poterat enim Episcopus, & quidem iuste, mutare voluntatem, reciperet æquale, quod enim erat dubium, fieret certum. Sic tenet Nauarr. in omnibus summis, cap. 17. num. 71. 72. 73. Capua lib. 2. de off. 130. num. 3. Syluest. restitutio, 3. quest. 12. dict. 1. D. Anton. 2. part. tit. 1. cap. 12. §. 20. Scotus 4. dist. 15. q. 2. sine. Ricard. 4. dist. 15. art. 5. q. 4. ad 7. & videtur tenere Adrian. 4. mat. de rest. q. Consequenter quero, utrum impediens, ubi recitat primam sententiam D. Thom. & postea in posteriori loco recitat hanc secundam. Idem videtur expressè tenere Palud. 4. dist. 15. quest. 2. art. 2. conclus. 4. & Couarr. reg. peccatum, 2. part. §. 7. num. 8. conclus. 4. ubi dicunt non teneri æquale restituere impediens collationem, antequam sit facta, ac si impediret, postquam facta est: & hanc tenuit quidam doctus iunior.

7 Tertia sententia tenenda dicit quod impediens collationem, quando ea erat debita huic ex iustitia commutativa, tenetur æquale restituere, si tamen cerò esset habiturus, id est, non alia via esset ius impediendum, nisi per me. Patet, quia si Petrus impediret meum debitorem, quin mihi centum solueret, procul dubio in totum teneretur, sicut ipse debitor, qui non soluit: at verò quando res non erat sic debita; & sic obligatio restituendi tantum confugit ex impeditione vi, aut fraudibus facta, iuxta dicta dub. præced. tunc non est æquale restituendum, sed arbitrio prudentis; vt optimè probat argumentum secundæ sententiæ, quam credo nullo modo esse huic contrariam, nec loqui in primo casu. Hanc tenent Caiet. 2. 2. q. 62. art. 2. 4. dubio, circa solutionem ad 4. D. Thom. Nauarra lib. 3. de restit. cap. 5. à num. 26. usque ad 34. & præcipue mon. 26. & 29.

8 Hinc fit quòd licet beneficium esset debitum, si non esset debitum alicui determinato, sed vagè huic, vel illi digno, impediens animum firmatum dandi alicui. v. g. Petro, qui est vnus ex illis, vi, & fraude non tenetur integrè restituere, quia est gratuita collatio, & poterat aliis modis impediri. Sic Nauarr. ibi num. 34.

DV BIVM LI.

An casu quo non tenetur quis integrè restituere, sed partem, quia scilicet res non erat debita, at intercessit vis, vel dolus in impediendo, unde quantitas illius restitutionis sit à viro prudenti attendenda ad hoc, vt sit maior, vel minor.

1 Quidam dicunt attendi debere vim, vel fraudem in impediendo adhibitam, ita vt pro ratione fraudis, vel violentiæ teneatur plus, minusve restituere. Ratio, quia si iniustitia, & ratio restituendi in hoc casu est fraudis, & vis, ergo si plus est fraudis, vel violentiæ, maior est restitutio. Sic Soto 4. de iust. quest. 6. art. 3. prope finem, versic. Postremum denique. Ledesma. 2. 4. q. 18. art. 2. sine, fol. 256. pag. 5. conclus. 3.

2 At verius est, attendi debere penes maius, vel minus propositum collatoris conferendi huic, quo enim firmius propositum habebat huic conferendi, eo maius damnum est huic illatum: at restitutio maior non attenditur penes maiorem iniuriam, & iniustitiam illatam, sed penes maius damnum: sicut qui per rapinam auferat duos ar-

genteos, maiorem inrogat iniuriam, quam clam furans duos aureos, at hic magis tenetur restituere ratione maioris damni illati. Sic tenet Caietan. 2. 2. q. 62. art. 2. circa solutionem D. Thom. ad 4. §. existentibus igitur. & Nauarra lib. 3. de restit. cap. 5. num. 35. 36. 37. fol. 404.

DV BIVM LII.

An scholasticus, qui caret aliquo requisito secundum statuta ad suffragandum, & nihilominus præstat suffragium, & sic est causa, quod aliquis amittat cathedram, teneatur tanquam iniustus, & non verus elector, ei restituere.

N Ora, quòd per statuta vniuersitatis Salamancae exiguntur multa, vt quis possit suffragari. Primò requiritur quòd quis habeat curriculum. Secundo, quòd sit adscriptus matricula scholasticorum. Tertio, quòd sit examinatus à designato Magistro in Grammatica, & habeat ab illo schedulam. Quarto in facultate legum requiritur, quòd primo anno audierit Inlustratam, in qua docentur termini, & principia legum. Quintò exigitur, ne frugerit aliquid ex illis statutis, quæ imponunt penam inhabilitatis: quia sunt ingredi domum oppositoris, vel acclamare, vel applaudere pedibus in illius gratiam: item subornatum esse directè, vel indirectè, ita quòd receperit pretium, vel munus aliquod eo animo, vt pro tali oppositore suffragetur, & alia similia.

Duplex est sententia.

1 Prima docet duo; primum est, qui non est adscriptus albo scholasticorum, vel non habet schedulam approbationis, licet sit auditor ordinarius, si ferat suffragium, tenetur restituere cathedram, si propter eius suffragium obtineatur. Probatur, quia hic non est elector, nec est pars huius vniuersitatis. Secundò, quia Academia ex priuilegio Pontificis facit eam legem conuentionalem propter bonum commune, & cum hac conditione facit eos electores; & confirmatur, quia scholasticus non habet hoc ius suffragandi in cathedris ex natura rei, sed quia Academia ob priuilegia, quæ habet, concessit illis hoc ius, sed Academia non intendit communicare scholasticis tale ius, nisi habeant condiciones per sua statuta requisiti; ergo. Et confirmatur secundò à simili, quia instructor collegij facit inhabilem eum, qui caret certis conditionibus, & Ecclesia inhabilem ad beneficia eum, qui est irregularis, vel excommunicatus, & tamen si hi acceptent collegium, vel beneficium, tenentur restituere, ergo.

2 Secundò dicit hæc sententia, quòd hi omnes scholastici, qui faciunt aliquid contra vniuersitatis statuta, vt si aliquid ab oppositoribus recipiant, &c. propter quod iure suffragandi priuantur, sunt ipso facto inhabiles, & si suffragentur, & cathedra propter eorum suffragia obtineatur, tenentur restituere. Probatur præter rationes postas, quia pena priuatiua incurritur ipso iure, ante omnem iudicis sententiam, vt patet in excommunicatione, & irregularitate: sed hæc est pena priuatiua vocis actiue; ergo. Hanc sententiam tenet Manuel 1. tomo summa, cap. 2. & cap. 295. n. 2. Idem Aragon 2. 2. q. 11. art. 3. fol. 650. Salon

Salon 2. 2. quest. 63. art. 4. sine. & idem dicit quest. 62. art. 3. controu. 1. fol. 732. de legibus, vel statutis priuantibus voce actiua, vel passiuam in aliqua religione, vel vniuersitate, vel republica: & hoc idem Aragon 2. 2. quest. 62. art. 3. fol. 227. & loco citato, Cordub. lib. 1. questionum quest. 36. fol. 294. pagin. 1. & 2. Medina 1. 2. quest. 96. art. 4. ad 4. & refert idem tenuisse aliquos viros doctos. Et quo ad primum, quòd ille, qui non est albo scholasticorum adscriptus, non habeat ius suffragandi, & sic suffragetur, teneri restituere cathedram, si suo suffragio obtineatur, tenuit idem Henriquez in suis scriptis, & vltra rationes postas probauit, quia hoc videtur res gratis, & mens Academiæ, ne cui communicetur ius suffragandi, nisi illi, qui per matriculationem incorporatur Academiæ, & obligatur obedire Rectori, & statutis: decet enim, vt qui sentit commodum priuilegij, sentiat onus obligationis: sic enim miles non habet ius recipiendi militare stipendium à tali duce, nisi sit ei obligatus, & conscriptus, & qui habet priuilegium cuius, semper oportet esse obligatum reipublicæ.

4 Secunda sententia tenet oppositum, quæ amplectenda est, & explicabitur aliquibus conclusionibus.

5 Prima conclusio: qui, cum non sit auditor ordinarius talis facultatis, scilicet per maiorem ante partem, furtim se ingerat ad suffragandum, & sic est causa, quòd aliquis amittat cathedram, tenetur restituere. Ratio, quia hic reuera nullum habet ius suffragandi, & sic per iniustitiam contra iustitiam commutatiuam, auferat ab altero cathedram; ergo tenetur restituere. Sic Medina ubi supra. Soto lib. 4. de iust. q. 6. art. 3. sub finem. Ledesma. 2. 4. quest. 18. art. 2. dub. ultimo. Idem Henriquez in suis scriptis; idem etiam Aragon supra, & docti recentiores à me consulti. An verò hoc sit verum, quando per hoc impeditur est indignus, vel minus dignus, vide supra dub. 49.

6 Hinc fit primò, si auditor ordinarius Theologiæ furtim se ingerat, vt ferat suffragium pro cathedra iuris prudentium, vel è contra, teneri restituere. Ratio, quia non habet verum ius suffragandi in illa cathedra. Sic Medina, Soto, & Ledesma. Aragon supra.

7 Secundò inferitur, idem dicendum de eo, qui verè est elector, at bis præberet suffragium, is enim tenetur damnum subsecutum restituere, quia in secundo suffragio nullum habuit ius, sed furtim se ingerit. Sic Medina, & Aragon supra, & docti iuniores.

8 Tertio inferitur, idem dicendum de eo, qui imponit plures habere cursus, vel aliquam qualitatem, quam non habet, tenetur enim restituere damnum inde subsecutum. Ratio, quia ratione illorum curriculum, vel ratione illius falsæ qualitatis facit, vt suum votum præstat, & ceteris votis paribus conferatur cathedra illi, pro quo suffragatur. Sic Medina, & Henriquez ubi supra. Alcozer in summa, cap. 27. in peccatis scholasticorum.

9 Secunda conclusio: qui est auditor ordinarius in aliqua facultate, licet habeat defectum in aliis requisitis secundum statuta, v. g. quia non est scholasticorum albo adscriptus, &c. quem defectum, si constiteret, priuaretur suffragio, antequam condemnaretur habere legitimum ius suffragandi, & per consequens nulla ex hoc confurget

obligatio restituendi. Probatur, quia hic habet quòd est substantiale, scilicet cursus integros, defectus autem solemnitatis, vt quòd fit matriculatus adscriptus, vel non, quid accidentale est: ergo licet possit prohiberi in foro exteriori, at in foro conscientie non perdet ius. Et confirmatur, quia durè videtur hunc damnare ad restitutionem, sicut cum, qui auditor non est. Sic Soto, & Ledesma ubi supra, & docti recentiores Magistri, quos ego consului.

Hinc inferitur idem dicendum esse de eo, qui non habet approbationes, schedulam, is enim verus elector est, antequam condemnetur. Probatur, quia minus est hoc, quam non esse scholasticorum subscriptum albo. Sic docti recentiores Theologi, & colligitur ex Soto, & Ledesma.

Tertia conclusio: qui est auditor ordinarius, licet aliquid faciat propter quod secundum statuta vniuersitatis iure suffragandi priuatur, vt si sit subornatus, &c. antequam condemnetur, verum habet suffragandi ius, & sic, si suffragetur, ad nullam restitutionem tenetur. Probatur, quia illa priuatio iuris eligendi est pena, & illæ leges sunt pœnales, & sic non obligant ante electionem. Item, quia aliàs vix nulla esset tuta electio, quòd perniciosissimum esset reipublicæ. Item quia statuta æquè ponunt inhabilitatis penam propter plures causas, sed propter leuem acclamationem, vel conuiuium certum videtur, quòd non intendit legislator priuationem iuris suffragij imponere; ergo neque propter fractionem grauioris statuti. Item, quia quando quis reputatur legitimus iudex, vel parochus, non impeditur valor sententiæ, vel absolutionis, propter occultum impedimentum, quod habet, vt colligunt Doctores ex l. Barbarius, ff. de officio Prætoris, & ego tractauit lib. 3. de matrimon. disput. 22. Sed scholares sunt legitimi iudices, & electores; ergo non amittunt ius suffragandi, licet secrete frugerint statuta. Hanc tenent Soto, & Ledesma. Molina tomo 1. de iust. tractat. 2. disput. 96. fol. 591. Henriquez, & docti recentiores. Idem Soto lib. 1. de iust. quest. 6. art. 6. ad 4. & idem docet Nau. addit. ad num. 67. capite 23. in alio simili, nempe in statutis collegiorum, vel vniuersitatum, quòd qui tale delictum patrarit, perdat collegium, &c. quod non perdit ante iudicis sententiam.

Nota idem dicendum esse de aliis electoribus in Ecclesiis, vel collegiis. Patet eadem ratione. Sic Soto dicto art. 6. ad 4. Molina ibidem, & alij docti Magistri.

Nota, idem dicendum esse, licet dicatur in statuto, quòd ipso iure perdat, quia hæc verba, ipso facto, vel, ipso iure, non sufficiunt, vt quis teneatur ad penam ante iudicis sententiam: vt latè docuit lib. 10. de matrimon. disp. 8. num. 14. & lib. 2. summa, cap. 22. num. 26. & 22. & latè dixi in speciali de inhabilitate, lib. 2. summa, cap. 39. num. ultimo, & cap. 26. num. 1. & lib. 6. cap. 15. num. 64. & 65. & Aragon supra, & alij.

Quarta conclusio. Si scholasticus habens defectum interrogetur iudicè, scilicet quia laborat infamia, vel iudicis, & negare veritatem, si suo suffragio impediret, ne alicui daretur cathedra, tenetur restituere. Hanc tenet Soto vtroque loco cit. Ledesma ubi supra, & alij: sed Soto, & Ledesma innituntur huic rationi, quia credunt perinde manere priuatum iure suffragandi, ac si esset condemnatus. Et innititur Soto sue sententiæ, quam

ipse tutatur, scilicet reum legitime interrogatum negantem veritatem teneri restituere poenam, ad quam damnaretur si fateretur veritatem: sed ego non innotet huic fundamento, quia probabilis credo reum iudicem rogatum negantem veritatem, non teneri ad poenam, ut dixi loco citato de matrimonio. Et sic credo hunc scholarem iudicem rogatum, & negantem veritatem non amittere ius suffragandi, ac si damnaretur, quia illa est poena. Nihilominus tamen etiam sequendo hanc sententiam, est verum, quod si talis scholasticus interrogatus iudicem negat veritatem contra iustitiam, & ob id non condemnatur, & suo suffragio impediit ad cathedra illum, qui opponerat ei illam exceptionem, tenetur illam restituere, quia licet reus iudicem rogatus negans veritatem non teneatur ad poenam ante condemnationem, at tenetur ad damnum inde subsequendum. Sic doctus quidam iunior a me consultus.

15 Nota quod conclusio hæc est intelligenda non de illo interrogatorio generali, quod proponitur omnibus, sed debet intelligi, quando alicui in particulari opponitur aliqua exceptio, & interrogatur in particulari, & iudicem circa id, quia scilicet præcesserunt indicia sufficientia, vel semiplena probatio, vel infamia. Ita colligitur ex Soro, & Ledesma. *vbi supra*, & tenent alij plures docti recentiores.

16 Ad argumenta opposita sententiæ breui respondentur, scholares, licet matriculæ adscripti non sint, nec habeant approbationis (schedulam, esse partes vniuersitatis, modò sint auditores ordinarij, & vniuersitatem velle eis sua priuilegia communicare, donec condemnentur: & poenam priuatiuum non incurri ipso iure ante omnem sententiam, quando rationabiliter, & verisimiliter colligitur oppositum ex statuente mente, ut hic colligitur, sicut inter probandum secundam & tertiam conclusionem ostendimus.

DVBIUM LIII

An scholasticus, qui patitur defectum aliquem ad suffragandum secundum statuta vniuersitatis, peccet mortaliter suffragium præstando.

Dvplex est sententia.

1 Prima dicit scholasticum habentem defectum secundum statuta vniuersitatis ad suffragandum, peccare mortaliter, si suffragetur. Probatur primo, quia frangunt iuramentum tales scholastici, qui iurant secundum vniuersitatis statuta se suffragaturos. Secundò probatur, quia hæc res non sunt infamiae, ad quas interrogandas sint necessaria indicia, nec scholastici coguntur suffragari, & suum detegere crimen: sed potest quisque saluo suo honore non suffragari. Tertio probatur, quia Academia cum his conditionibus dat scholasticis ius suffragandi, sicut institutor collegij cum his conditionibus admittit collegas ad suum collegium: ergo potest non præcedente probatione iuramentum exigere. Quarto probatur, quia opposita sententia videtur occasio scandalij, & multorum malorum in vniuersitate, nec proficet quidquam illud interrogatorium generale, quia licet scholaris esset diffamatus, non tenere-

tur se prodere ad interrogatorium generale: hoc autem non est dicendum, cum hic sit vsus in vniuersitate receptissimus, & à tot vitiis doctis approbatus, & transgressores, ac periuri puniuntur. Hanc tenet Medina 1. 2. q. 96. art. 4. ad 4. Alcozer in summa, c. 27. inter scholasticum peccata. Idem Aragon 2. 2. q. 1. art. 3. fol. 30. Salon 2. 2. quest. 63. art. 4. sine, & alij docti Magistrj recentiores.

Secunda sententia docet oppositum; quæ, quia amplectenda est, explicabitur aliquibus conclusionibus.

Prima conclusio: Scholastici, qui alloquuntur extra scholas oppositores cathedratum de illis rebus, quæ non pertinent ad subornationem, quod si consisterentur cum suffragari sunt, redderentur inhabiles, & ea de causa iuramentum exigenti respondent, se nil extra scholas esse loquutos, intelligentes intra se de illis rebus, quæ sunt contra mentem statuti, nec sunt periuri, nec peccant. Ratio, quia verum iurant secundum mentem statuti. Sic Nauarr. summa Hispan. & Lat. cap. 12. num. 19. Enriquez in suis scriptis, dicens, esse communem sententiam recentiorum. Palacios verbo, Periurium. Ludouicus Lopez lib. 1. instruit. cap. 42. & alij.

Nota, idem dicendum esse, si ex inadvertentia ingressus est scholasticus domum oppositoris, vel propter vitalem causam dixit verbum aliquod, vel fregit aliud leue statutum: hic enim nec peccat, nec est periurus, si suffragetur. Ratio, quia per epiikeiam constat, quod propter tam leuem rem non intendit legislator priuare illum in conscientia iure suffragij, nisi opponatur illi per exceptionem, & damnetur à iudice. Sic Enriquez in suis scriptis, & alij viri docti.

Secunda conclusio: quoties scholasticus, qui verè est reus, quia scilicet est subornatus, iudex non interrogat præcedente infamia, vel indicij probatis, nec habens contra illum semiplenam probationem, potest scholasticus occultare veritatem, modò caueat mendacium, & vi verbis æquiuocis in iuramento, & sic potest absque peccato suffragari. Probat, quia, ut dixi lib. 3. summa, cap. . . hæc requiruntur ad interrogandum iudicem, & vt reus teneatur ad mentem iudicis respondere: & licet hæc interrogatio non sit ad infligendum supplicium, est tamen ad spoliantium illum iure suffragandi, quod habet antequam legitime condemnentur. Item, quia hic habet verum ius suffragandi ante sententiam, ergo non peccat suffragando. Hanc tenet Soro lib. 4. de iustit. quest. 6. artic. 3. sub finem, Ledesma. 2. 4. quest. 18. art. 2. sine, & alij plures Magistrj valdedocti.

Nota posse hunc scholasticum, qui contra ius interrogatur, iurare se non fecisse, intelligendo intra se, ita vt teneatur dicere, vt latè probaui loco citato summa, sic quidam docti recentiores.

Vltima conclusio: quando verò talis scholasticus iudicem rogetur, tenetur fateri veritatem, & si neget, peccat mortaliter, & tenetur damnum restituere, vt probaui *dub. præced.*

Ad primum argumentum opposita sententiæ respondetur, quod iuramentum debet intelligi secundum statuta bene intellecta: at statuta intelligenda sunt, vt subornatus, vel non matriculatus, &c. non præstent suffragium, quando conuicti, & damnati fuerint.

Ad

9 Ad secundum respondetur, quod licet hæc res non sint infamiae, & ipse possit non se ingerere, at habet ius suffragandi, & potest vt iure suo, dum condemnatus non fuerit.

10 Ad tertium respondetur, quod non est pactum conditionale, sed penale, vt dixi *dub. præced.* Et confirmatur, quia hæc statuta non sunt condita à fundatoribus, sed sæpe à reformatoribus vniuersitatum variantur.

11 Ad quartum negatur, sequi mala ex hoc, quod delicta occulta non puniantur; & interrogatorium illud generale prodest ad terrorem; & quia sunt opiniones de hoc.

DVBIUM LIV

Quomodo interrogatur caput 6. sess. 25. Concilij Trident. de regularibus circa electionem superiorum regularium.

1 IN capite 6. Concilij Trid. citato duo statuuntur: alterum, quod in electione superiorum quorumcumque Abbatum temporalium, & aliorum officiorum, ac Generalium, & Abbatissarum, ac aliarum præpositurarum, fiat per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Alterum est, quod in posterum non liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoscumque titulares ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere, aliàs electio sit irrita, etsi electus, qui sic se creati permisit, deinceps ad omnia officia in religione obtinenda inhabilis existat.

2 Hoc supposito dubitatur, an sub priori parte, scilicet, vt fiat per vota secreta, electio Commissariorum comprehendatur. Item an liceat superiori absentis, & legitime impedito mittere ad Capitulum alium fratrem, qui eius vices gerat, & suo nomine habeat vocem in Capitulo. Sit

3 Prima conclusio: electio Commissariorum comprehenditur sub illa priori parte huius decreti, & ideo faciendæ est per vota secreta, &c. Sic Pafarellus in priuilegijs Minimorum, in annotatione super canones Concilij Trid. de regularibus, canone 41. & dicit sic respondisse Cardinales expositores Concilij die 25. Ianuarij anno 1571.

4 Secunda conclusio: si ex inuitatis, aut decretis alicuius religionis, licet superioribus absentibus, & legitime impeditis, mittere ad Capitulum generale alium fratrem, qui tanquam eorum procurator suo loco, & nomine det vocem in electione, vt in ordine Minimorum contingit: hoc non interdicit Concilium. Sic Pafarellus *ibidem* can. 42. dicens, sic respondisse eisdem Cardinales 8. Aug. ann. 1570.

DVBIUM LV

An regulares sacris initiati prohibentur habere vocem in Capitulo per caput 4. sess. 22. Concil. Trid. de reformatione.

1 IN capite 4. Concilij Trid. citato statuitur, vt quicumque in cathedrali, vel collegiata, seculari, vel regulari Ecclesia diuini mancipatus officij in subdiaconatus ordine constitutus non sit, vocem in huiusmodi Ecclesijs in Capitulo non habeat.

2 Circa cuius intelligentiam dubitatur, an si statutus alicuius religionis sit stabilitus, etiam sacris non initiatis habere vocem in Capitulo, vt est in ordine Minimorum, an hoc prohibeat Concilium.

3 Sit conclusio: hoc non prohibet Concilium; quare bene possunt habere vocem in Capitulo, quia Concilium non comprehendit monachos regularium. Sic Pafarellus in priuilegijs Trident. rum, in annotatione super canones Cardinales Concilij 13. dicens, sic resp. 1573.

DVBIUM LVL

An hic, qui committit facultas vnum ex pluribus eligendi ad rem aliquam pretio estimabilem, possit pro alicuius ex illis electione pretium aliquod recipere.

1 Exempla esse possunt. Relinquo ego Petro annuum redditum centum aureorum, vt ex quatuor consanguineis vni, quem ipse elegerit, largiatur: dubitatur an possit pacisci cum vno ex istis quatuor, vt det sibi aliquod pretium ob electionem illius præ alijs: Similiter quilibet Decurio, vulgò, *veintiquatro*, potest eligere quem maluerit, ad aliquod officium: aut sanè forte obtingit illi distribuere, vel officium custodum, aut aliud quodcumque ei, quem ipse elegerit, & maluerit. Dubium est, an possit aliquid accipere propter electionem vnius? Similiter iudex alicuius missurus alium ad commissionem quandam potest quem maluerit aliquacellum mittere: dubitatur an possit vnum determinare, & nominare ad talem legationem, pacto inito cum eo de aduenda parte lucri, & emolumentum.

2 Quod possit pro his pretium recipi, probatur, quia iste reuera liberalitatem exercet in alium, poterat enim illum, vel alium eligere; ergo. Secundò, quia per l. 8. *Tauri*, quæ hodie est lex 2. tit. 6. lib. 5. noua recopil. pater non potest tertium bonorum distribuere, nisi inter descendentes, at potest inter illos, quem maluerit, eligere, & tamen ei, quem prætulit in tertio bonorum, potest grauamen imponere; ergo. Patet minor ex l. 28. *Tauri*, quæ est lex 1. tit. 6. lib. 5. noua recopil.

3 Sit tamen prima conclusio: si cui committitur facultas vnum ex pluribus eligendi ad rem quamcumque pretio estimabilem, hac tamen lege, quod teneatur aliquem ex illis eligere, nequit pretium recipere pro electione, & si recipiat, tenetur restituere. Ratio, quia qui lege iustitiæ tenetur aliquid facere, si pro eo faciendum pretium capiat, tenetur restituere: at elector hic tenetur lege iustitiæ electionem facere. Et sic l. *num. ex familia*, ff. de legat. 2. §. si de falcidia, & §. ad & si fundum, hic elector appellatur debitor huius electionis, & electi appellantur creditores: quod etiam notat Bart. & Paulus de Castro *ibi* num. 4. & Padilla *ibi* num. 1. Molina lib. 2. de primog. cap. 5. num. 31. & infra. Quod adeo verum est, vt possit sicut debitum ab ipso electore exigere: ergo pro ea faciendæ nequit pretium recipere. Secundò probatur, quia hoc beneficium, quod præstat hic elector, non provenit ab ipso, sed à testatore, qui commisit illi, vt posset eligere, vt patet ex d. l. *num. ex familia*, §. si de falcidia, vbi sic dicitur, *iste*

non dicitur habere ex testamento huius electoris, sed ex primo testamento, non enim facultas necessaria electionis propria liberalitatis beneficium est. Hæc lex illa, & glossa ibi versis. Beneficium, inquit, non dicitur hac liberalitate provenire ab herede, licet eligere possit. Et Peralta licet pater, §. a filia, ff. de leg. 2. num. 88. inquit, Habens facultatem eligendi unum de familiaritate non dicitur conferre beneficium, vel liberalitatem. Et illud legatum capitur ex primo testamento, cum quidam, imminente, vel eligente. Et lex: Plurimum inter est, an in his dubiis, dicit hæc quatur, si veli dare, an imposta necessitate, si solum ei distribuendi liberum arbitrium concedat.

Ergo hic elector non potest electum granare de pretio aliquo pro electione præstando. Ultimo & fortius probatur, quia talis elector ex præcepto defuncti tenetur rem ipsam integrè dare. v. g. relinquit quidam mihi fundum vni ex tribus largiendum, quem ego elegero, aut centum nummos aereos, quibus malero pauperibus distribuendos: voluntas testatoris est, vt integrè dem fundum, & centum nummos aureos: ergo non potest talis elector in aliquo grauamen electo imponere, vt petendo pretium, &c. Quia si grauamen imponeret, vel pretium exigeret, non traderet electo rem integram; res enim minus valet ex illo onere sibi imposito, vel illud pretium ex re danda extraheretur.

4 Hæc prædicta sententia in primis colligitur ex omnibus Doctoribus citatis, qui dicunt talem electorem esse debitorem huius electionis. Et in terminis eam tenet Paulus de Castro d. l. unum ex familia, §. sed est fundum. Peralta eodem §. num. 9. & 10. Segura ibi n. 162. Soto lib. 3. de iust. quest. 6. art. 4. Molina lib. 2. de primis. cap. 4. à num. 10. per plures, & cap. 5. à num. 31. per plures numeros. Cord. summa casuum quest. 176. vbi hæc dicit: En todos los nombramientos, y elecciones, que se an de hazer por virtud de alguna ley, estatuto, o testamento de alguna persona para qualquiera officio, y cosas, y cunques sean temporales, y seculares, como son regimientos, procuradorias de Cortes, o distribuciones, que se an de hazer por via de eleccion, o nombramiento, aunque yo pueda elegir, o nombrar el que quisiere de los que tienen de recho para ser elegidos, no puedo llevar cosa alguna que obligue, o nombrare porfiso, si el no me lo da gratis por via de gratitud: y si algo le lleva es turpe lucro, y esta obligado a restituirlo al mismo. Hæc Cord. & hanc sententiam expressè diffinit dicta lex, unum ex familia, dicto §. sed est fundum; & teste Molina vbi supra, eandem tenent omnes Doctores dicta l. unum ex familia. Idem appetit tenet Padilla eadem l. §. si de falsicia, num. 2. 1. 2. & 23. vbi colligit ex illo textu actum gestum ab eo, qui tenebatur facere, non dici liberalem; & sic Episcopum licet possit eligere ad beneficia, non dici donare beneficia, & ideo non posse aliqua pensio grauare beneficiarium.

5 Ad secundum argumentum in contrarium respondetur, quia ad primum patet ex dictis, patrem nullum ex filiis teneri meliorate in tertio bonorum, sed si voluerit meliorare, tantum potest hoc facere inter filios, vel descendentes: & ideo eum sit liber quoad omnia, potest filio meliorato grauamen imponere. Sic respondet Peralta vbi supra num. 16.

6 Nota circa conclusionem positam, quod Per-

alta d. §. sed est fundum, num. 15. dicit electorem non posse grauare electum onere pecunie estimabili, bene tamen onere inestimabili, vt delationis armorum, vel nominis teiatoris: sed bene hoc reprobat Molina eodem cap. 4. num. 21. quia hæc onera sunt grauamina, pecunia estimabilia.

Secunda conclusio, is, cui testator commisit aliquid inter pauperes distribuere, potest alicui pauperi largiri, hac tamen lege, vt post mortem alij pauperi id largiatur. Ratio, quia satis impletur testatoris voluntas, cum tota illa quantitas inter pauperes distribuatur. Sic Batt. d. §. sed est fundum, num. 2.

D R I V M LVII.

An qui recipit gradum aliquem baccalaureatus, licentiatum, vel doctoratus, cum sit minus sufficiens, peccet mortaliter.

1 SIn prima conclusio: Doctorum fieri, vel facere in sacra Theologia notabiliter insufficientem, est peccatum mortale. Ratio, quia est factum perniciosum, quantum est de se, eo enim ipso quod Doctor in Theologia constituitur, approbatur, & proponitur toti orbi vt animarum medicus sufficiens, ad quem omnes confugere possunt pro suis difficultatibus, & conscientie casibus diluendis, & fidem illi ignorantem, eo quod sit Magister, vel Doctor in Theologia. Sic D. Anton. 2. part. tit. 3. cap. 5. §. 6. Alcozer summa cap. 27. initio. Syluest. verbo Doctor, quest. 4. Artil. ibi n. 1. Caiet. & Palacios in summa, verbo, Doctoratus, Nau. cap. 25. Hisp. & Lat. antiq. & noua, num. 55. & docti recentiores.

2 Secunda conclusio: idem dicendum est de doctoratu in medicina. Patet ratione, est enim in graue corporis salutis damnum; illi enim fidentur propter gradum. Sic Nauar. Caiet. Alcozer, Artil. Palacios, & alij.

3 Tertia conclusio: idem dicendum est de doctoratu in iure Pontificio, et Casareo. Probatur eadem ratione, quia est in graue clientulorum damnum. Sic Nauar. Alcozer, Artil. Caiet. licet aliquantulum dubius, & alij.

4 Nota idem, quod dixi de doctoratu, censendum esse de gradu licentiatum; quia cui datur hic gradus, datur facultas, vt quoties velit promoueat ad doctoratum, absque nouo examine. Sic Palacios, & docti iuniores.

5 Secundò nota idem sentire aliquos de gradu baccalaureatus. Sic Alcozer vbi supra, & videtur tenere Nauar. quia indifferenter loquitur de gradibus. Sed verius est non esse mortale, quia parum damni inferitur; gradus enim baccalaureatus parvipenditur, nec ratione illius alicui fidentur. Sic Palacios, & alij.

6 Tertio nota, quod Nauar. & Alcozer dicunt idem de gradu in artibus, scilicet esse mortale illum recipere absque sufficientia. Sed probabilius est non esse mortale; quia non inde confugit damnum graue. Sic docti recentiores, & videtur tenere Caietanus, siquidem de doctoratu in iure dubitat.

7 Rogabis, an qui recipit gradum aliquem baccalaureatus, licentiatum, vel doctoratus, deficiente sibi aliquo requisito ad id secundum statuta, scilicet schedula examinis in Grammatica, vel cursu aliquo,

aliquo, vel si non scholasticorum matricula sit adscriptus, peccet mortaliter. Sic accipiendo gradum, & an si de facto recipiat tali defectu gradum, possit postea se opponere ad cathedram, collegia, vel beneficia, quæ requirunt talem gradum.

8 Sic quarta conclusio: si defectus est talis, qui solum in foro externo, & non in foro conscientie, annullat gradum, bene potest se opponere; secus si in foro conscientie annullat gradum. Sic Nauar. cap. 28. addit. ad num. 58. cap. 25. & docti neoterici.

Sed quæres, qui sint defectus, qui annullant in conscientia.

10 Quinta conclusio: defectus schedulæ examinis in Grammatica, quod iuberetur fieri ad audiendum aliam facultatem, non annullat gradum in conscientia, si qui prætermisit, erat alias sufficiens ad audiendum aliam facultatem. Ratio, quia hic defectus non est adesset essentialis. Sic Nauar. Henriquez, & alij.

11 Sexta conclusio: idem dico de defectu alicuius cursus, si alias est tam doctus, sicut alij mediocriter docti, qui habent cursum integros. Sic tenent iidem.

12 Septima conclusio: idem dico de defectu adscriptionis matriculæ. Sic colligitur ex Nauarro, & tenent Henriquez, & alij.

13 Octaua conclusio: idem dico de defectu examinis rigorosi, quod Papa, vel Nuncius in suis rescriptis præcipit fieri. si ille sit tam doctus, quod debet ab examinatore approbati. Sic Nauar. Henriquez, & docti Magistri.

14 Nona conclusio: si ille, qui accipit gradum, sit tam doctus, quam solum communiter alij, qui accipiunt gradum in illa vniuersitate, licet non seruauerit solemnitates, quas exigunt statuta illius vniuersitatis, gradus erit validus in foro conscientie; quia quando concurrat id, quod secundum ius naturale est necessarium, defectus solemnitatis iure humano requiritur, non irritat contractum in foro conscientie, vt ex multis probat Nauar. vbi supra, & plures, quos refert Couar. reg. peccatum 2. part. §. 3. num. 9. & cap. cum esses, de restan. num. 5. & 8. Hanc tenent Nauar. Ludon. Lopez 1. part. instrum. noui, cap. 164. sine Henriquez, & quidam doctus ex neoterics, qui addidit in suis scriptis, idem in simili casu decreuissent, & subscripsisse plures Magistros circa quandam, qui similem patiens defectum factus scriba est.

Circa peccatum vero aliqui dicunt esse peccatum mortale recipere gradum cum simili defectu, scilicet cum quis non habet cursus requisitos, vel non interfuit illis iuxta vniuersitatis statuta, scilicet quod sit matriculæ adscriptus, &c. & hoc licet non interueniat iuramentum; quia vniuersitas non intendit conferre gradum patientibus defectum aliquem iuxta sua statuta. Sic Alcozer summa cap. 27. initio, & Henriquez, qui addidit, si defectus sit in re minima, vt defectus schedulæ, erit veniale, secluso iuramento.

15 Decima conclusio: secluso iuramento recipere gradum patientem aliquem defectum ex dictis, qui in foro conscientie non annullant gradum, non est peccatum mortale, si ille alias esset dignus, & sufficiens ad illum gradum. Ratio, quia hi defectus non sunt substantiales, & quod substantiale est, concurrat, scilicet promoti ad gradum sufficienti. Si autem iuramentum interue-

niat, tunc temporis erit peccatum mortale, non ratione talis defectus interuenientis, sed ratione perituri, quod ille committit. Sic docti iuniores.

CAPVT II.

De beneficiis.

SUMMARIUM.

1. Quid, & quotuplex sit beneficium.
2. Quis possit conferre beneficium.
3. An possit Episcopus beneficium simplex, siue curatum Religioni vnire.
4. Quid requiratur ex parte accipientis beneficium, vt licite recipiat.
5. An beneficiorum pluralitas licita sit, stando in iure naturali.
6. An iure humano interdicta sit beneficiorum pluralitas.
7. An recipienti duo incomparabilia, animo ea retinendi amittat ipso iure ambo.
8. An illegitimus dispensatus à Papa ad ordines sacros, & beneficium simplex non sufficiens ad sustentationem, possit dispensari ab Archiepiscopo, vt obtineat aliud simile beneficium.
9. An laicus qui incedit habitu clericali, & animam habet citò assumendi clericatum, sit capax beneficij Ecclesiastici.
10. An collatio beneficij facta excommunicato excommunicatione maiori, teneat.
11. An quando excommunicatio superuenit post obtentum beneficium, id amittatur.
12. An electio ad beneficium, seu collatio facta excommunicato minori excommunicatione, sit valida.
13. An beneficium permutatio facta per excommunicationem valeat, & si quis ante excommunicationem legitime obtinuit beneficium, & postea existens excommunicatus illud permutet.
14. An propter irregularitatem amittatur beneficium, vel collatio sit nulla.
15. An suspensus, vel interdictus amittat beneficium, vel teneatur fructus restituere.
16. An collatio beneficij reddatur nulla defectu legitime excommunicationis.
17. An liceat pueris post decimum quartum annum beneficia conferre.
18. An propter defectum morum reddatur collatio beneficij nulla.
19. An beneficiarius existens in peccato mortali perdat beneficij fructus, & teneatur illos restituere.
20. An defectus scientia, quia scilicet beneficiarius est indoctus, collationem beneficij illi factam nullam reddat.
21. An per intrusionem reddatur quis beneficij incapax.
22. An habens beneficium curatum, si non promoueat infra annum ad sacerdotium, amittat ipso iure beneficium.
23. An quando decreto aliquo Concilij, vel Pape, cauetur, vt qui tale admisit crimen, ipso facto, vel iure amittat beneficium, teneatur, qui illud admisit, resignare beneficium ante aliquam sententiam iudicis.
24. An si canon iubeat, vt qui tale admisit crimen, ipso facto, absque aliqua declaratione, perdat beneficium, requiratur adhuc iudicis sententia, vt perpetrans